

මැවෙන උක නිවෙන මග

ධර්මදානය පිණිසයි

සම්පාදක
කොස්වත්තේ අරියවිමල හිමි.

ධර්මදානය පිණිසයි.
අලෙවි කිරීම පිණිස නො වේ.

මැවෙන දැක නිවෙන මග

ප්‍රථම මුද්‍රණය : 2021
© : කොස්වත්තේ අරියවිමල හිමි.
ISBN 978-955-95963-6-3
ප්‍රකාශනය: කථනා ප්‍රකාශනය. ආර්ය නිකේතනය, 261/1 ඩී, පරකන්දෙණිය, ඉඹුල්ගොඩ.
මුද්‍රණ විමසීම්: දිමුතු ප්‍රකාශන අංක 103/A, නුවර පාර, යක්කල. දුර: 033-2239662 / 077-8829705 විද්‍යුත් තැපෑල: dimuthupub@yahoo.com dimuthupub@gmail.com දැනුම් පොත් කියවීම සඳහා පිවිසෙන්න. වෙබ්: www.dhammadanabooks.com R.K. Advertising & Printing No. 223/C, Ihala yagoda, Imbulgoda

“නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස!!!

පඤ්ච කාමගුණා ලොකෙ මනො ඡට්ඨා පවෙදිතා,
එසු ඡඤං විරාජෙත්වා එවං දුක්ඛා පමුච්චතීති

සං: නි: 1, එණිජඛ්ඝ සුත්තය, 32 පිට, බු: ජ: මු:

ශ්‍රද්ධා බුද්ධි සම්පන්න කාරුණික පින්වතුනි, පින්වතියනි,

මේ අවස්ථාවේ මේ හැම කෙනෙක් ම සුදානම් වන්නේ සද්ධර්මශ්‍රවණය කිරීම පිණිස. ඉතින් මේ මොහොතේ අපි ධර්මානුශාසනාවට සවන් දෙන්න කලින් ධර්මශ්‍රවණය පිළිබඳවත් වචනයක් දෙකක් නමුත් දූත කියාගන්න ඕන.

අපේ බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළා “ද්වෙ මෙ භික්ඛවෙ පච්චයා සම්මාදිට්ඨියා උප්පාදාය පරතො ච ඝොසො, යොනිසො ච මනසිකාරො” කියල. මෙය ධර්මශ්‍රවණය කිරීම කියන එක සම්බන්ධ වටිනා උපදේශයක්. අපි බණ අහන්න සම්මාදිට්ඨිය ඇතිකර ගැනීම පිණිසයි. දෘෂ්ටිය පැහැදිලි කරගැනීම පිණිසයි. දූක්ම නිවැරදි කරගැනීම පිණිසයි. මේ උදෙසා ධර්මශ්‍රවණය කරන කොට අපට ප්‍රත්‍ය දෙකක් හේතු වෙනව, උපනිශ්‍රය වෙනව කියල පෙන්නුව. “පරතො ච ඝොසො” කියල කියන්නේ අනුන් වෙතින් එන හඬ කියන එකයි. ඉතින් අපට පරතෝඝෝෂප්‍රත්‍යය සම්පාදනය කරන්නේ අපේ බුදුරජාණන් වහන්සේ. ඒ පරතෝඝෝෂප්‍රත්‍යය අපට ලැබෙණ කොට එය තේරුම් ගැනීමේ වගකීම ශ්‍රාවකයා සතුයි. ඒ නිසා ශ්‍රාවකයාගේ පැත්තෙන් තවත් ප්‍රත්‍යයක් තියෙනව. ඒකට කිවේ “යොනිසො ච මනසිකාරො” කියල. මං හිතන්නේ

මේ වචන අලුත් වචන නෙමෙයි. මේ හැම කෙනෙක් ම දන්න දේවල්. එතකොට යෝනිසෝමනසිකාර කියන කොට අපි සාමාන්‍යයෙන් කියනවා, “නුවණින් මෙනෙහි කිරීම” කියල. එහෙම කිව්වට ම එහි ගම්හීර අර්ථය අපට පෙනෙන්නේ නෑ. එසේ නමුත් අපි මේකෙ වචනාර්ථය හොඳට තේරුම් ගන්නව නම්, ප්‍රභවයට, සමුදයට හිත තබල තේරුම් ගන්න එකටයි, යෝනිසෝමනසිකාරය කියල කියන්නේ. “යෝනිසෝ” කියන්නේ ප්‍රභවස්ථානයේ පටන්, ප්‍රභවස්ථානයේ ඉඳල, කියන එක. කොහෙද දේවල් ප්‍රභවය වෙන්නේ කියල, අපට දැනගන්නයි, තියෙන්නේ. නිදසුනක් කියනව නම් “මනසිකාරසම්භවා සබ්බෙධම්මා” අපට හැම දෙයක් ම සමුදය වෙන්නේ මනසිකාරය ප්‍රත්‍යය කරගෙනයි. ඔය ආකාරයට දැනගත්තාම අපේ හුඟක් ගැටලු නිරවුල් වෙලා, අපේ ජීවිතය බොහොම ප්‍රසන්නව ධර්මයත් සමග සම්බන්ධ කරගන්න පුළුවන්. ඉතින් ඔන්න ඔය ටික පූර්විකාවක් හැටියට සිහිපත් කරනව. එහෙනම් යෝනිසෝමනසිකාරය යොදල දහම් අසන්න.

බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළ ධර්ම පාඨයක් මම මාතෘකාව හැටියට ඉදිරිපත් කලා, එණිජඛ්ඝ සූත්‍රයෙන්.

එක්තරා දේවතාවෙක් බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට පැමිණිලා ඇහැව්ව පොඩි ප්‍රශ්නයක්. බුදුහාමුදුරුවන් වහන්සේගේ ස්වභාවය පිළිබඳවත් සිහිපත් කරමින් තමයි, මේ ප්‍රශ්නය අහන්නේ.

එණිජඛ්ඝ කිසං චීරං අප්පාහාරං අලොලුපං
 සීහං වෙකචරං නාගං කාමෙසු අනපෙක්ඛිතං
 උපසඛිකම්ම පුච්ඡාම කථං දුක්ඛා පමුව්වතීති.

“එහිජඩ්සං කිසං වීරං” ඔතන එහිජඩ්ස කියල කියන්නෙ, එහි කියල මුව වර්ගයක් ඉන්නවලු. ඒ අයගෙ කකුල් සිහින්. බුදුරජාණන් වහන්සේගෙ කෙණ්ඩත් සිහින්ලු. “කිසං” කිව්වෙ ඒකයි. “වීරං” නමුත් උන්වහන්සේ හරිම වීර වර්තයක්. හැබැයි, කාටවත් හානියක් නැති වීරඤ්ඤ, හොඳේ. “අප්පාහාරං අලොලුපං” උන්වහන්සේගේ ආහාර ගැනීම අතිශයින් අල්පයි. “අලොලුපං” කිව්වෙ ආහාර තෘෂ්ණාවක් උන්වහන්සේට නෑ. ඊට පස්සේ “සීහං වෙකවරං නාගං” සිංහයෙක් වගේ ඇතෙක් වගේ තනිව හැසිරෙන, “කාමෙසු අනපෙක්ඛිනං” කාමයෙහි කිසිදු අපේක්ෂාවක් නැති, “උපසඛිකම්ම පුච්ඡාමි” වීරයන් වහන්සේ වෙත එළඹිලා, දුකෙන් මිඳෙන්නේ කොහොම දැයි “කථං දුක්ඛා පමුච්චති” විචාරමි. ඕකයි දේවතාව අහපු ප්‍රශ්නය.

ඔන්න හොඳ ප්‍රශ්නයක් ඇහුව. අපි කාටත් දුක ඇතිනෙ, නේද? හැබැයි, අපි දන්න දුක් ටික බොහොම ව්‍යවහාරික මට්ටමේ දුක් ලයිස්තුවක් විතරයි. මේ දුකෙහි ගැඹුර සුලමුල අපට පෙනෙන්නෙ නෑ. ඒ නිසා අපේ බුදුරජාණන් වහන්සේ දුකේ සුලමුලත් කියැවෙන විදියට පිළිතුරක් දුන්නා. ඒක තමයි මාතෘකා පාඨය හැටියට මම ඉදිරිපත් කළේ. “පඤ්චකාමගුණා ලොකෙ” මේ ලෝකෙ කාමගුණ පහක් තියෙනව. “මනො ඡට්ඨා පච්චේදනා” එතකොට මනස හයවෙනි කොට තමයි, ඒ පංචකාමගුණය අපි දැනගන්නෙ. “එසථ ඡන්දං වීරාජේඤ්ඤා” ඒ පංචකාම ගුණය පිළිබඳ ඡන්දරාගය බැහැර කරල, “එවං දුක්ඛා පමුච්චති” මෙසේ දුකෙන් මිඳෙයි. ඕකයි, බුදුරජාණන් වහන්සේ දන්නු කෙටි පිළිතුරු ගාථාව.

දුක තමා විසින් කරන ලදී:

ඉතින් අපි දැන් සුදානම් වෙන්නෙ අපි මොකක් ද, මේ විදිනව නම් විදින දුක, අපට මොකක් ද සැපය හැටියට පෙනෙන්නෙ. ඒ සැපය හැටියට පෙනෙන දේ පිළිබඳව අපට තියෙන ඡන්දරාගය කෙබඳු ද, මේ ඡන්දරාගයෙන් මිදෙන්න අපි කවර අවබෝධයකින් ක්‍රියා කළයුතු ද, කියන කාරණාව සාකච්ඡා කරන්නයි යන්නෙ. ඉතින් ලෝකෙ හැම කෙනකුට ම තිබුණු ප්‍රශ්නය තමයි, ‘දුක’ කියන ප්‍රශ්නය. හැම ශාස්තෘවරයෙක්මත් දුක තේරුම් ගන්න මහත්සි ගත්තා. සමහරුන්ට දුක තේරුණේ, “සයං කතං දුක්ඛං” දුක තමා විසින් කරන ලදී, කියල. මේ කාරණය ගැන මම වැඩිය කථා කරන්න බලාපොරොත්තු වෙන්නෙ නෑ. න්‍යායික කරුණු වලට වඩා ව්‍යවහාරික ජීවිතයෙන් හඳුනා ගන්න පුළුවන් මට්ටමට කථා කරමු. නමුත් කෙටියෙන් මේ ගැන හිතා ගන්න. දැන් සාමාන්‍ය අදහසක් තියෙනව “සයං කතං දුක්ඛං” කියල. දුක තමා විසින් කරන ලදී කියන එකයි, ඒකෙ තේරුම. ඕක කර්මනියාමය අනුව බලන කොට, “සො කරොති සො පටිසංවෙදියති” කියන තේරුම මෙතන තියෙනව. ‘කරන්නා ම විදියි’ කියන එකයි ඒකෙ තේරුම. කරන්නේ යම් කෙනෙක් ද, විදින්නේත් එයා ම යි. දැන් අපට සාමාන්‍යයෙන් හිතෙන්නෙ ඒක තමයි, ඇත්ත කියල. එහෙම නේ ද? “සයං කතං දුක්ඛං” දුක තමා විසින් කරන ලදී කියන තැන තමයි, බලාගෙන ගියාම සාමාන්‍යයෙන් කවුරුත් වගේ ඉන්නෙ. දැන් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ අර්ථයෙන් දම්දෙසූ තැනුත් නැත්තෙ නෑ. අපි ගනිමු එකක්. “යාදිසං වපකෙ බීජං තාදිසං හරකෙ ඵලං” යම් ආකාරයකින් බීජ වපුරනව ද, ඒ

අයුරින් එල ලැබෙණව. නමුත් මේක බුදුහාමුදුරුවන් වහන්සේ වදාලේ අර සාමාන්‍ය ව්‍යවහාරික ලෝකෙ ඉන්න කෙනාට කර්ම විපාක කියල දෙනකොට ඉස්සරවෙලා තමන් කරන දේට තමන්ට විදින්න වෙනව කියල, කියල දෙන්නත් වෙනව. තවත් ටිකක් ගැඹුරට යනකොට කරන්නාම විදියි කියන එකේ අඩුපාඩුවක් තියෙනව.

අපි දන්නව ඔය **කම්මස්සකතා සම්මාදිට්ඨිය** කියල එකක් තියෙනවනෙ. **කම්මස්සකතා සම්මාදිට්ඨිය** අයිති වෙන්නෙ දසකුසලයට නෙ. මේවා අලුතෙන් කියන්න දෙයකුත් නෑ කවුරුත් දන්න ඒව. නමුත් අපි මේක කලා කරන කොට කරුණු කාරණා පිරිපුන් වෙන්න ඕන නිසා මං ඒකත් මතක් කරන්නම්. දැන් ධම්මපදයේ අපට හම්බ වෙනව මේ විදියට. “**වාචානුරක්ඛී මනසා සුසංවුතො**” වචනය ආරක්‍ෂා කරනව නම්, මනසින් සංවර නම් “**කායෙන ව අකුසලං න කයිරා**” කයින් අකුසල් නො කරන්නේ නම් “**එතෙ තයො කම්මපථො විසොධයෙ**” මේ කම්මපථ තුන පිරිසිදු කරගෙන ඇත්නම් “**ආරාධයෙ මග්ගං ඉසිප්පවෙදිතං**” බුද්ධාදී සෘෂිවරයින් වහන්සේලා විසින් දැනගන්නා වූ මාර්ගයට ඇරයුම් ලබනවලු, ඔය දසකුසලයේ යෙදෙන අය. දසකුසලය හැටියට ඔතන කියන්නෙ වචනයෙන් අකුසල් හතරයි. මුසාවාදා, පිසුණාවාචා, එරුසාවාචා, සම්ඵප්පලාපා කියන අකුසල් හතරෙන් මිදෙනව. ඊට පස්සෙ ප්‍රාණඝාත, අදත්තාදාන, කාමමිත්‍යාවාර කියන කයෙන් කෙරෙන අකුසල් වලින් මිදීම. මනසින් කෙරෙන අභිජ්ඣා, ව්‍යාපාද, මිච්ඡාදිට්ඨි කියන අකුසල් වලින් මිදෙනව. එතකොට කුසලය වෙන්නෙ අනභිජ්ඣා, අව්‍යාපාද, සම්මාදිට්ඨි.

මේ කම්මස්සකතා සම්මා දිට්ඨිය, මාර්ග සම්මාදිට්ඨිය නො වෙයි. මේ කම්මස්සකතා සම්මාදිට්ඨිය දස ආකාරයි. මම දැන් ඒ දහය කිය කිය තේරුම් කරන්න මේ වෙලාව පාවිච්චි කරන්නෙන නෑ. මොකද, ඊට වඩා දෙයක් ගැන අපට කථා කරන්න තියෙන නිසා. මේකෙ සම්බන්ධතාවය විතරයි මම කියන්නෙ. ඒ කම්මස්සකතා සම්මාදිට්ඨි අවස්ථාවෙහි කවුරුත් ඉන්නෙ, **“සො කරොති සො පටිසංචෙදියති”** කියන මට්ටමේ. මේ මෙලොව පරලොව, හොඳ නරක, කර්ම විපාක පිළිගත්ත අවස්ථාව. ඒ අවස්ථාවේ ඉන්නෙ, ආත්මසංඥාවේ දෝෂය නාම දැක්කෙ නැති කෙනෙක්. එහෙම අයට ආර්ය මාර්ගයට අවතීර්ණ වෙන්න සුදුසු කම තියෙනව. **“ආරාධයෙ මග්ගං ඉසිප්පච්චෙදිතං”** කියල සඳහන් වෙන්නෙ ඒ නිසා. මේ සුදුසුකමේ ඉන්න අයට ආර්යමාර්ගයට පිවිසීමට අවශ්‍ය කරන සම්මාදිට්ඨිය ගැන කියන්න පුළුවන්. ඒ මාර්ගසම්මාදිට්ඨිය සකස් වෙන කොටයි, ආත්ම සංඥාවෙන් මිඳෙන්නෙ. වචනෙන් දෙකෙන් ඒක තේරුම් යන්නෙ නෑ. නුවණින් යුක්තව තේරුම් ගන්න තියෙනව.

දූක අනුන් විසින් කරන ලදි:

අපි ඊළඟට බලමු දූක පිළිබඳව කථා කරන තව ක්‍රමයක්. **“පරං කතතං දුක්ඛං”** දූක අනුන් විසින් කරන ලදි. කියන එකයි ඒකෙ තේරුම. මේක කර්මනියාමය අනුව හිතල බැලුවොත් මින් කියැවෙන්නෙ **“අනෙකෙක් කරයි. අනෙකෙක් විඳියි.” (අඤ්ඤො කරොති අඤ්ඤො පටිසංචෙදියති)** එතකොට දැන් අපි මේ ඉන්නෙ වෙනත් කවුරු හරි කරපු කර්මෙකට විපාක වශයෙන්.

මේක උච්ඡේදවාදයටයි වැටෙන්නෙ. කලින් කියපු කරුණ වැටෙන්නෙ ශාශ්වත වාදයට.

දුක තමා හා අනුන් යන දෙපස විසින් ම කරන ලදී:

තුන්වෙනුව කියැවෙන්නෙ “සයං කතඤ්ච පරං කතඤ්ච දුක්ඛං” දුක ඇති වෙලා තියෙන්නෙ තමා හා අනුන් දෙපසෙම කරන ලද්දක් හැටියට කියලයි ඉන් කියැවෙන්නෙ. එතන කලින් කියාපු දෙක ම එකට කලවම් කරල තියෙන්නේ. බුදුහාමුදුරුවො ඒකත් අයින් කළා.

දුක තමාත් නොව අනුනුත් නොව ඉබේ ඇති වුණකි:

“අසයංකාරං අපරංකාරං අධිච්චසමුප්පන්නං දුක්ඛං” කිව්වෙ හතරවෙනි ක්‍රමය. දුක තමන් කරපු දේකුත් නොවෙයි. අනුන් කරපු දේකුත් නො වෙයි. දුක ඉබේ ඇති වෙනව. **අධිච්චසමුප්පන්න** කියන වචනේ තේරුම, ඉබේ හටගත්ත කියන එකයි. මේ හතර ම බුදුහාමුදුරුවො ප්‍රතිකෂේප කළා.

දුක පටිච්චසමුප්පන්න ය:

“පටිච්චසමුප්පන්නං දුක්ඛං” දුක පටිච්චසමුප්පන්නයි කියන එකයි, බුදුහාමුදුරුවො දේශනා කරන්නෙ. ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් සමුදය වුණ, කියන එකයි, පටිච්චසමුප්පන්න යන්නේ තේරුම. මේ ප්‍රත්‍යයන් හොයන්නෙ, අතීතෙන් ද, අනාගතයෙන් ද, දැන් ද? දැන් නෙ. ප්‍රත්‍යුත්පන්නය තමයි අපට වටින්නෙ. ප්‍රත්‍යුත්පන්න කියන එකත් ටිකක් තේරුම් ගන්න ඕන. “පච්චුප්පන්න” කියන වචනය අපේ බුදුරජාණන් වහන්සේ

වදාලේ අතීතයක් අතහැරල, අනාගතයත් අතහැරල කරන කථාවෙදියි. වර්තමානය කියන වචනය පාවිච්චි කරනවා වෙනුවට බුදුහාමුදුරුවන් වහන්සේ පාවිච්චි කළේ “**පච්චුප්පන්න**” කියන වචනෙ. ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් උපන් කියන එකයි ඒ වචනෙ තේරුම. එතකොට මේ වචනෙ අතීතකාදන්තයක්. කාදන්ත කියන ඒවා හැම කෙනකුට ම තේරෙන්නෙ නැතුව ඇති. “**උපන්**” කියන කොට අතීත තේරුමක් තියෙනව. ඒත් එතනින් දුර අතීතයක් ගන්නෙ නෑ. “**පට්ඨවසමුප්පන්න**” කියන කොටත් ඒක අතීතකාදන්තයක්. ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් සමුදය වුණු කියන එකයි ඒකෙ තේරුම් ඒ සමුදය වුනේ මේ මෙහොතෙ. අතීතෙත් නෙමෙයි. අනාගතෙත් නෙමෙයි. හැබැයි, මේ මොහොතේ සිදුවන ධර්මතාව ම යි, අතීතෙ වුණෙත්. මතු සිදු වෙනව නම් සිදුවන්නෙත් මේ ධර්මතාව ම යි. එතකොට පච්චුප්පන්න කියන්නේ පුංචි නිමේෂයක්. මොහොතක්. ඇසින් රූපයක් දකලයි නිමිති වශයෙන් ගන්නේ. කනින් ශබ්දයක් අහලයි නිමිති වශයෙන් ගන්නෙ. ඒ නිසයි, ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් සමුදය වුණු කියන අර්ථය ගන්නෙ. මනස හය වෙනි කරගෙන ඉන්ද්‍රිය පහකින් පංචකාම ගුණය අත්දකිනව. මේ පංචකාමගුණය හම්බ වෙන්නෙ කොහෙන් ද? ඇහෙන්නෙ කනින් නැහැයෙන් දිවෙත් කයින් ලබන පංචකාමගුණය භුක්තිවිඳින්නෙ කවු ද? ඇහැ ද රූපය භුක්තිවිඳින්නේ? කන ද ශබ්දය භුක්ති විඳින්නෙ? නැහැය ද ගන්ධය භුක්ති විඳින්නෙ? දිව ද රසය භුක්තිවිඳින්නෙ? කය ද පහස භුක්ති විඳින්නෙ? “**මනොව කෙසං ගෝචරවිසයං පච්චනුභොති**” මනසයි ඒවායේ ගෝචර විසය භුක්ති විඳින්නෙ.

අත්දැකීම් වශයෙන් ලෝකය සමුදය වෙන්නෙ කොයි වෙලාවෙ ද? මේ වෙලාවේ. ඕකයි අපි විශේෂයෙන් අවබෝධ කරගතයුතු දේ. පටිච්චසමුප්පාද දේශනාවේ සුවිශේෂී ලක්ෂණය මේක තමයි. එතකොට මේ ලෝකය සමුදය වෙන තැන තමයි, ඡන්දරාගය ඇති වෙන්නෙ. ඡන්දරාගය ඇති වෙන කම් සමුදය වෙන්නෙ දුක. ඒ ඡන්දරාගය ක්ෂය කළොත් දුකෙහි නිරෝධය එයයි.

ම. හිතන්නෙ මෙතනදි හොඳයි, හේමක මානවකයා ගැනත් ටිකක් කථා කරන එක. එහෙම නේද? මොකද මගෙන් හොඳ ප්‍රියජනක සූත්‍රයක් හේමක සූත්‍රය. හේමක කියන්නේ බාවරී කියන බ්‍රාහ්මණයාගේ ගෝලයින් දාසය දෙනාගෙන් එක්කෙනෙක්. ඒ අය දුරකතර ගෙවාගෙන බුදුරජාණන් වහන්සේ දකින්න එනව. බාවරී බ්‍රාහ්මණයාට වයෝවෘද්ධ නිසා එන්න බැරිවුණා. මේ ගෝලයො බාවරී බ්‍රාහ්මණයාගෙන් ඇහුව, මේ දකින්න යන ශාස්තෘවරයා බුදු කෙනෙක් කියල අපි දැනගන්නේ කොහොම ද, කියල. ඒ ශාස්තෘවරයා සමාක් සම්බුදු වරයෙක් නම් ඔබලාගේ තොරතුරු උන්වහන්සේ ම කියාවි. ඒ වගේ ම ඔබලා ප්‍රශ්න අහනකොට කටින් ප්‍රශ්න අහන්න එපා. හිතින් ප්‍රශ්න අහන්න. එතකොට උන්වහන්සේ කටින් උත්තර දෙයි. අපි දැන් කථා කරන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේ මුණගැසුන වෙලාවෙ අහපු ප්‍රශ්නය තමයි, “ස්වාමීනි, මේ ගෞතම ශාසනය හැරෙන්නට මට යම් කිසි කෙනෙක් මොනව හරි ධර්මයක් කියලා දන්නා නම් ඒ හැම ධර්මයක් ම **“ඉච්ඡාසි”** මෙසේ විය කියල ඉදිරිපත් කළ කතන්දර. එහෙම නැත්නම් **“ඉති භවිස්සති”** මෙසේ වන්නේ ය කියල කියපු කතන්දර. ඉච්ඡාසි මෙසේ විය

කියල කියන කොට අතීතයි. ඉති හවිස්සති මෙසේ වන්නේය කියල ගත්තාම අනාගතයි. දැන් මේ අතීත අනාගත දෙක ම තමන්ට දනගන්න පුළුවන් ද ? බෑ. “සබ්බං තං ඉතිහිතීහං” ඒ ඔක්කොම නිකං එසේ මෙසේ කථා නේ ද? එසේ විය. මෙසේ විය. මගේ හිත් ගන්නේ නෑ ස්වාමීනී ඔය කථා. “නාහං තස්ම අභිරමිං” එහි මගේ සිත අභිරමණය වෙන්නේ නෑ. තෘෂ්ණාව ඤය කළා වූ මුනිවරයන් වහන්ස, ඔබවහන්සේ මට ධර්මයක් දේශනා කරන්න. කොහොම ධර්මයක් ද?

**තඤ්ඤ මෙ ධම්මමක්ඛාහි තණ්හා නිශ්සාතනං මුනි,
යං විදිඤා සතො වරං තරෙ ලොකෙ විසත්තිකං.**

“ස්වාමීනී, තෘෂ්ණාව ඤය කළා වූ මුනිවරයන් වහන්ස, යමක් දනගෙන සිහියෙන් කටයුතු කරලා තෘෂ්ණාව තරණය කරන්න, ඔබවහන්සේ මට ධර්මයක් දේශනා කරන්න. මෙතන “ විසත්තිකා” කිව්වේ තෘෂ්ණාවට. ඇලෙන ස්වභාවය නිසා තමයි, විසත්තිකා කියන්නේ. මං හිතන්නේ හරිම ශ්‍රේෂ්ඨ ඉල්ලීමක් දකින්න තියෙන තැනක් මෙතන. ඒවගේ ඉල්ලීමක් මං දන්නෑ නූතන යුගයේ කවුරුවත් ඉල්ලාවී ද කියල. ඇයි, බලන්න. අතීතේ මට වැඩක් නෑ. අනාගතය ගැන කතන්දර මට වැඩක් නෑ. දැන් මට දනගෙන කරන්න දෙයක් කියල දෙන්න. තණ්හාව නැති කරන්න. එතකොට තමන් දැන් දනගන්නව කියන්නේ මේ මොහොතේ, ගතවන හැම මොහොතක ම ඇති සැටිය දනගන්න දෙයක්. ඒ කියන්නේ අපේ ආයතන අත්දැකීම්

ලෝකය ම තමයි, එතනදි ගන්න තියෙන්නෙ. එතන දී බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙහෙම වදාරණව.

**ඉධ දිවිය සුඛ මුඛ විඤ්ඤාතෙසු පියරූපෙසු හෙමක,
ඡඤුරාග විනෝදනං නිබ්බානපදමච්චුතං”**

මොකක් ද, ඒ සඳහන් කළේ. ‘ඉධ දිවිය සුඛ මුඛ විඤ්ඤාතෙසු’ මේ දැන් ‘දිවිය’ දුටුවෙහි ‘සුඛ’ ඇසුවෙහි, ‘මුඛ’ කියන්නෙ නාසය, දිව, කය කියන තුනෙන් ම ලැබෙණ දේවල් වලට, මුඛයෙහි, ‘විඤ්ඤාත’ දකුයෙහි, ඒ කියන්නෙ අපේ සලායතන අත්දැකීම්හි, ‘පියරූපෙසු හෙමක’ හේමකය, ප්‍රිය ස්වභාවයන්හි, සාමාන්‍යයෙන් මේ ලෝකයා මේ ආයතන හයේ ප්‍රිය නිමිති ලබන්නයි, කැමති වෙන්නෙ. අන්න ඒ ප්‍රිය වශයෙන් ගන්න සියල්ලෙහි ‘ඡඤුරාග විනෝදනං’ ඡඤුරාගය ශික්ෂණයට පත්කිරීම, විනයනය කිරීම, බැහැර කිරීම ‘නිබ්බානපදමච්චුතං’ අච්චුතපද නිවනයයි, කියල වදාළ. මං හිතන්නේ ධර්මයේ ඔක්කොම ගැටලු ලෙහුණ වගේ හිතෙනව ඒක දැක්කම. අපිට ගැටලු තියෙනව නම්, අපැහැදිලි කම් තියෙනව නම්, ඕක්කොම ලෙහුණ වගේ හිතෙනව. අච්චුතපද නිවන කියන්නෙ, ආපහු නො ගිලිහෙන නිවන, කියන එකයි. එහෙම නම් මොකක් ද නිවන? ඡඤුරාග විනෝදනය නේ. එහෙම නම් මේ අභ්‍යවකාශයේ කොතන ද, නිවන තියෙන්නෙ කියල හොයන්න යන්න ඕන නෑ. දුක හැදෙන්නේ කොතන ද? ඡඤුරාගය ඇති තැන. එතන ම දුක හැදෙන්නෙ නැති වුණාම එය නිවනයයි. ඉතින් දැන් අපේ බුදුරජාණන් වහන්සේට සිදු වුණා, මේ

මොහොතේ සමුදය වෙනවා කියන එක කියල දෙන්න. ලෝකයා ඉන්නේ පුද්ගලයින්, දේවල් අල්ලගෙන පවතිනවා පවතිනවා කියන හැඟීමට රැවටිලා. පවතිනවා කියන සඤ්ඤාවේ ඉන්න කෙනා හැමදා ම දැක්කේ මේ ලෝකය දිගින් දිගට තියෙන දෙයක් හැටියට. මේ මොහොතේ සමුදය කියල දෙන්න සිද්ධ වෙන්නේ ඒ නිසා.

“අයං ලොකො සන්තාපජාතො එස්ස පරෙතො” මේ ලෝකයා සන්තාපයට පත්වෙලා ඉන්නව. රාගයෙන්, ද්වේෂයෙන්, මෝහයෙන් සන්තාපයට පත් වෙලා. කැවිල්ලට පත් වෙලා. රාගයෙන් දූවෙනව. ද්වේෂයෙන් දූවෙනව. මෝහයෙන් දූවෙනව. ස්පර්ශයට ගැති වුණු මේ ලෝකයා හැම දේම පවත්වගන්න නේ ද, ඔක්කොම කරන්නේ. එතකොට අපි අත්දැකීම් ලබන කොට **“යෙන යෙන හි මඤ්ඤති තතො තං භොති අඤ්ඤථා”** යමකින් යමකින් අපි හිතාගැනීම් කරගන්නව ද, ඒවා එසැණින් අන් අයුරකට යනව. අපි ඇහින් කනින් නැහැයෙන් දිවෙන් කයින් මනෙන් අත්දැකීම් ලබනව. ඒ අත්දැකීම් දිගින් දිගට තියාගැනීමේ ඕනකමක් තියෙනව. ඒ ඕන කම නිසා මොක ද වෙන්නේ. අපේ තණ්හාව නිසා මමඤ්ඤා ඉස්සරහට පැන පැන සිතින් අමුණගන්නව. සලායතනිකව අත්දැකීම් මැවෙන කොට ප්‍රිය නම් පවත්වා ගන්නත්, අප්‍රිය නම් ඉවත් කරන්නත් කැමති වෙනව. මේ වැඩේ කරන්නේ මෝහය නිසයි. මොකක් ද මේ අඤ්ඤථා වෙන්නේ අන්අයුරකට යන්නේ. අත්දැකීම් වශයෙන් මැවෙන දේ.

ඔය සූත්‍ර දේශනා වල මෙහෙම ප්‍රකට කියමනක් තියෙනව නේ. **“තීණිමානි භික්ඛවෙ සඛිධතස්ස සඛිධත**

ලක්බණානි. උප්පාදො පඤ්ඤායති, වයො පඤ්ඤායති, ධීතස්ස අඤ්ඤාප්තං පඤ්ඤායති” කියල. මහණෙනි, සඞ්ඛන ධර්මයන්ගේ සඞ්ඛන ලක්ෂණ තුණක් තියෙනව. උප්පාද, වය, ධීතස්ස අඤ්ඤාප්ත කියල. කොහෙ ද, ඔය සඞ්ඛන ධර්ම තියෙන්නෙ කියල අපි ඉස්සෙල්ලා බලමු. වැඩේ ලේසි වෙන්න. එලියෙ ද? මනසෙ ද? මනසෙ නෙ. මනසේ අපි ගොඩනගාගන්නා වූ සියලු ම අත්දැකීම් ලෝකයට තමයි, ‘සඞ්ඛනය’ කියල කිව්වෙ. සිතේ මැවෙන දේ තමයි සමුදය වුණු දේ. උප්පාදයක් පැනවුණා. ඒක තමයි වය වෙන්නෙ. ‘වය’ කියල කිව්වො ඒනිසා. ඔතන සිදුවෙන්නෙ උප්පාදයයි, වයයි විතරයි. ‘ධීතස්ස අඤ්ඤාප්ත’ වෙන්නෙ තමන්ගෙ අත්දැකීම්. අත්දැකීම් තියාගන්න කැමති වුණාට, ඒක අන් අයුරකට යනව. තියාගන්න කැමති වුණත් ඒක කඩාකප්පල් වෙනව. “**අඤ්ඤාභාවී භවසත්තො ලොකො භවපරෙතො භවමෙවාහිනඤ්ඤි**” “මේ අන් අයුරකට යන ලෝකෙ පැවැත්මට ම ආලුණු, පැවැත්මට ගැති වූ ලෝකයා පැවැත්ම ම කැමති වෙනව.” මොකක් ද මේ පවත්වා ගන්න කැමති වෙන්නෙ. හිතෙන් මැවෙන අත්දැකීම් ලෝකය. අපි මේ ගැන ටිකක් කථා කරල බලමු. යමක් දිගින් දිගට තියාගන්න කැමති නම්, එය මට කොයි වෙලාවක හරි අහිමි වෙයි, ගිලිහිලා යයි කියන භය තියෙනව. “**යදහිනඤ්ඤි තං භයං**” කියල වදාලේ ඒ නිසා. “**යස්ස භායති තං දුක්ඛං**” යමකට බිය වෙයි ද, එය දුකයි. අනිත්‍යය නිසා දුක හට ගන්නව කියන්නේ ඒකයි. අප මවාගන්නා අත්දැකීම් ලෝකය අපට අහිමි වෙයි කියන භය තමයි දුක. “**භයට්ඨෙත දුක්ඛං**” කියල මං හිතන්නෙ විග්‍රහයකුත් තියෙන්නෙ

ඒ නිසා, එකකොට දුක හටගන්නේ කොහෙද, අප තුළයි. අපිට හිතෙන්නේ සැප පසුපසයි යන්නේ කියල. එතනයි වැරද්ද. නමුත් හටගන්නේ මොකක් ද, දුකයි. දැන් සමහර කෙනෙකුට දුකයි කියන කථාව ම අමිහිරියි. කරන්න දෙයක් නෑ. මේ මහා ගරාවැටෙන කථා නේ කියන්නේ. ධනාත්මක කථා කරන්නකො කියල හිතෙනව සමහරුන්ට. ඒ කෙසේ වුණත් අපි බලමු අපේ බුදුහාමුදුරුවෝ අපට හොඳ ම ධනාත්මක දහමක් දීල තියෙන්නේ.

ඉතින් අපේ බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ දහම සොයාගත්තේ කොහොම ද? සෑම බුදුවරයන් වහන්සේ නමක් ම බෝසත් අවදියේ දී උන්වහන්සේලාගේ සිතට පැනනගින ප්‍රශ්නය මොකක් ද? **“කිවිඡං චතායං ලොකො ආපන්නො”** මේ ලෝකයා දුෂ්කරතාවකට වැටිලයි ඉන්නේ. **‘ජායති’** උපදිනව. **‘ජීයති’** දිරනවා. **‘මීයති’** මියයනවා. **‘චචති’** ව්‍යුතවෙනවා. **‘උප්පජ්ජති’** ආයෙත් උපදිනව. **“අථ ච පනිමස්ස දුක්ඛස්ස නිස්සරණං නප්පජානාති ජරාමරණස්ස”** මේ ජරාමරණ දුකට මං කවද්ද නිමාවක් පණවන්නේ. නිස්සරණයක් පණවන්නේ. ආත් බෝසතාණන් වහන්සේලාගේ සිත තුළ පහළ වන ප්‍රශ්නය. අපි නිකමට හිතලා බලමු, වෙනත් දුක් පැත්තකින් තියල, ජරා මරණ දෙක ගැන විතරක්. දැන් මමත් පුංචි කාලෙ හිතන් හිටියෙ ඉතින් නාකිවෙන්න තව ගොඩක් කල් තියෙනව නේ, කියල. දැන් නම් හැදිපත් කකියනව ඇ. ඉඳගත්තම නැගිටින්න බෑ. දැන් ටික ටික නාකි වේගන එනවා. ඊට පස්සේ කල්පනා කරල බලපුවහම ධර්මය නො තිබුණා නම් එහෙම, හිතන්න දේකුත් තේරෙන්නේ නෑ. අදෝනා ම තමයි කියන්න වෙන්නේ. ධර්මය

දන්නැත්තම් මොක ද, කරන්නෙ. දොස්තර මහත්තයලට කිව්වට පුළුවන් ද? අනේ මේ මිනිස්සුන්ට කිවුවට වැඩක් නෑ. බෙහෙත් දුන්නා. දෙනකොට බිච්චා. එතකොට හොඳයි. දෑන් ආයෙ කකියනවා. දොස්තරමහත්තේලට දෙන්න බේත් නෑ, මේ සංසාර ලෙඩේට. ඒකයි ප්‍රශ්නය. ඒකයි ගැටලුව. ඒකයි කාරණාව. ඒක හිඤ්ඤ, ජරාවත් එක්ක තියෙනව නෙ මරණය, නේ ද? හුඟක් දෙනෙක් හිතන්නෙ නෑ. කොහොමටත් අද හෙට මැරෙණ එකක් නෑ. එහෙම හිතනව නේ ද? පෙර හවයේ අපි මියගියා නම් මිය ගියේ මේ හවයට එන්න කැමැත්තෙන් ද? අපි දන් නෑ, ඒ වෙලාව දෑන් මතක නෑ. මතකේ ඇති සමහර විට, ඒක යටපත් වෙලා, මේ හවයේ සංස්කාර වලින් වැහිල. හැබැයි අපි නිකම් හිතාගම්මු, කැමැත්තෙන් නම් නෙමෙයි, මැරිල තියෙන්නෙ. හරිෂෝක් නෙ, මැරෙණ වැඩේ කියල නෙවෙයි නෙ. අකැමැත්තෙන් මළා. අනේ මට මැරෙන්න බෑ... කියාගෙන මැරිව්ව හිඤ්ඤ තමන් ගොඩ නගාගෙන තියෙන චේතනා ශක්තිය හිඤ්ඤ දුන්නා නිමිත්තක්. ඒ නිමිත්තෙහි නාමරූප සකස් වෙනව. මේ ඝෂණයෙහි මේ විඤ්ඤාණ ශක්තිය මෙතනින් ව්‍යුත වෙනවා. අර නිමිත්ත අල්ලගන්නවා. ඊළඟ ඝෂණයේ. එක විඤ්ඤාණයක් නොවෙයි, විඤ්ඤාණ දෙකක් එතකොට, ඇ. එකක් කියල ගන්න බෑ. එකක් නෑ මේ පැවැත්ම තුළ, කිසි තැනක. දෑන් හරිනෙ නේ? නාමරූප එතන ඉදන් වැඩෙනව. මව්කුස වැඩෙන්න පුළුවන් තරම් කාලෙ වැඩුණා. ඊට පස්සෙ එළියට ආවා. අධ්‍යාගෙන එළියට ආව. ඇඬුන්නැත්තං අඩෝල හරි හුස්ම වට්ටෝල මේක තියා ගන්න ප්‍රයත්නය දරණව නේ ද? මේ වැඩේ හෙන බරපතල වැඩක්. ඇ. මනුස්සයෙක් වෙච්ච

හින්දා හොඳයි. වෙන මොකක් හරි රූපනිමිත්තක් නම් ආවේ, එතන තමයි, රැඳෙන්නෙ. ඔන්න නාමරූප ලෝකයේ තියෙන තත්ත්වය. ඒ නිසා අපි ප්‍රඥාවන්ත වෙන්න ඕන.

සමහර වෙලාවට මේ කියන බණ කාරණා කථා කරගෙන යනකොට මට බය හිතෙනවා. ගෘහස්ථ සමාජමය ජීවිත ගතකරන අයට මේ වගේ කාරණා කියන්න හොඳ ද, කියලා. හැබැයි බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සාසනයේ සිටු පිරිසක් ඉන්නවා. ඒකත් අපි දැනගන්න ඕන. ඒ පැත්තත් ටිකක් ලෝකයාට කියල දෙන්න ඕන. සිව්පිරිස හික්කු, හික්කුණි, උපාසක, උපාසිකා. උපාසක, උපාසිකා කියන කොට ගෘහස්ථයි. හැබැයි ඒකෙන් ඉන්නවා කණ්ඩායම් දෙකක්. ගිහි ඕදාතවසනා බුන්මාරි උපාසක උපාසිකා, ගිහි ඕදාතවසනා කාමභෝගී උපාසක උපාසිකා, කියල. අනේ ඉතින් මුලු ලෝකෙට ම ඇරයුම් කළ හැකි ද, බුන්මාරි වෙන්නැයි, කියල. ඒකත් ප්‍රශ්නයක් නෙ. කැමති අයට පුළුවන් ඒ කොටසට එක්කනු වෙන්න. තවත් කට්ටියක් ඉන්නවා 'ගිහි ඕදාතවසනා කාමභෝගී' උපාසක උපාසිකා. ගෘහස්ථ කාමභෝගී ජීවිත ගතකරන උපාසක උපාසිකාවන්. ඒ අය නම් පෘථක්ෂන වෙන්න ඇති කියල හිතේවි, නේ? නෑ නේ ද? එහෙම හිතෙන්න නෑ දැන්. හොඳයි. වච්චගොත්ත පරිබ්‍රාජකයා ඔය ඔක්කොම ගැන දවසක් බුදුහාමුදුරුවන් වහන්සේගෙන් ඇහුවා, කියල කියනවානෙ. "මං අහල තියෙනවා ස්වාමීනි, ඔබවහන්සේගේ සාසනයේ ගිහි කාමභෝගී උපාසකවරු උපාසිකාවරු ඉන්නවා කියල. ඒ අය 'සාසනකරා' ශාසන කාර්යය කරන අයලු. 'ඔවාදපතිකරා' තථාගත අවවාදය ක්‍රියාවට නංවන අයලු. 'තිණ්ණ විච්චිච්ඡා'

මේ සද්ධර්ම මාර්ගය පිළිබඳව සැක විමකි බැහැර කළ අයලු. 'විගත කථඞ්කථා' මේ සසුනේ ද, වෙනත් තැනක ද, සත්‍යය තියෙන්නෙ කියල විමතියකට පත්වන්නෙ නැතිලු. 'වේසාරජ්ජපත්තා' විදර්ශනා ප්‍රඥාව ඇති නිසා විශාරදයිලු. 'අපරජ්ජව්වයා සත්ථසාසනෙ' මේ ශාස්තෘශාසනයෙහි තමන්ට ම පැහැදිලි වූ තැනක ඉන්නවලු. අනුන්ගෙන් ණයට ගත්ත දෑණුමක නො වෙයිලු. මේ කිව්වේ කාමභෝගී අය ගැන කියන්න ගියාම වච්චගොත්ත කරපු විස්තරේ.

එහෙම කියල වච්චගොත්ත අහනව, ස්වාමීනි, ඔය කියන වගේ අය ඔබවහන්සේගේ සාසනේ එක්කෙනක් දෙන්නෙක් වත් ඉන්නව ද, කියල. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා එක්කෙනක් දෙන්නෙක් භාරපත්තියක් නෙවෙයි, මාගේ සාසනේ එබඳු අය බොහෝ කොට ඉන්නවය කියල. ඔබවහන්සේ කියන මේ ධර්ම සත්‍යය ඔබවහන්සේට හරි. නමුත් අන් කිසි කෙනකුට තේරිලා නැත්නම් ම. ඔබවහන්සේගේ ශාසනය පිරිපුන් ශාසනයක් හැටියට බාරගන්නෙ නෑ. ඔබවහන්සේටත් පුළුවන්, හික්කුන්ටත් පුළුවන් අනෙක් කාටවත් බෑ කියල කියනව නම් ඒත් පිළිගන්නෙ නෑ. ඔබවහන්සේටත් පුළුවන්, හික්කුන් වහන්සේලාටත් පුළුවන්, හික්කුණින්ටත් පුළුවන් කියල පිළිගන්නව නම් අනෙක් කාටවත් තාම බැරිවුණා කියල කියනව නම් මම ඔබවහන්සේගේ ශාසනය පිරිපුන් ශාසනයක් කියල පිළිගන්නෙ නෑ. ඔබවහන්සේගේ ශාසනය ගිහි බඹසර වසන උපාසකවරුන්ටත්, උපාසිකාවන්ටත් වඩන්න පුළුවන් වුණත් කාමභෝගී අයට වඩන්න බැරි නම් පිරිපුන් ශාසනයක් කියල මම පිළිගන්නේ

නෑ. ගිහි කාමභෝගී උපාසකයාටත් උපාසිකාවන්ටත් දහම වඩන්න පුළුවන් කියනව නම් මම මේ ශාසනය පිරිපුන් ශාසනයක් කියලා පිළිගන්නව. වච්ඡගොත්ත පිරිවැජ්ජා කියනව මට මේ ශාසනේ පැවිද්ද ඕන කියලා. එතකොට පරිබ්බාජක තුමා මේ ශාසනයේ පිරිපුන් බව දැක්කේ සිව්පරිස ම කාමභෝගී උපාසක උපාසිකාවනුත් ඇතුළුව මේ ශාසන මාර්ගය තේරුම් ගන්නව දැක්ක නිසා මට මේ ශාසනේ මහණ වෙන්න ඕන කිව්ව.

අන්‍යාතිර්ථක ශාසනයක කෙනෙක් මේ සසුනේ පැවිදි වෙනව නම් භාරමාසයක් පරිවාස කාලයක් ගතකරන්න ඕන කියන කොන්දේසිය බුදුරජාණන් වහන්සේ මතක් කළා. එතකොට වච්ඡගොත්ත කියනව, මම ඔබවහන්සේගේ ශාසනය දැක්කේ මෙන්න මේ විදිහටයි. **“සෙය්‍යථාපි ගංගා නදී”** යම් සේ ගඬගා නදිය **“සමුද්ද නින්නා”** සමුද්‍රයට නිමිනව ගමන් කරනව නම්, **“සමුද්ද පොනා”** සමුද්‍රය පැත්තට ම ගලා යනව නම්, **“සමුද්ද පබ්භාරා”** සමුද්‍රයට ඇලව ගමන් කරනවා නම්, **“සමුද්දං ආභච්ච කිට්ඨකි”** මුහුදට වැටිල නතර වෙනව නම් අන්න ඒ වගේ **“එවමෙව බො සමණස්ස ගොතමස්ස සගභට්ඨ පබ්බජ්ජා පරිසා”** මේ ශ්‍රමණ හවත් ගෞතමයන් වහන්සේගේ ගිහියන් හා පැවිද්දන් සහිත පිරිස, නිවනට නිමිනව ගමන් කරනවා, **‘නිබ්බාණ නින්නා’** නිවනට නිමිනව ගමන් කරනවා, **‘නිබ්බාන පොනා’** නිවනට බරව ගමන් කරනවා, **‘නිබ්බාන පබ්භාරා’** නිවන පැත්තට ඇලව ගමන් කරනවා. **‘නිබ්බානං ආභච්ච කිට්ඨකි’** නිවන් දොර හැපී සිටිනවා. මට මේ සසුනේ මහණවෙන්න ඕන. අන්න එහෙමයි කිව්වේ. එතකොට ඒ

හාරමාසෙට මම ඉන්නම් ස්වාමීනි, අවුරුදු හතරක්, ඔබවහන්සේගේ ශාසනේ මෙහෙම නම්. බුදුහාමුදුරුවෝ දන්නව දැන් මෙයාට හාරමාසෙක පරිවාස කාලයක් දෙන්න ඕන නෑ, කියල. නමුත් කොන්දේසියක් තියෙනව නම් ඉදිරිපත් කරල තියන්න එපායෑ. නැත්නම් එහෙම තවත් කෙනකුට කියන්න පුළුවන් නෙ, බුදුහාමුදුරුවෝ එක එක්කෙනාට කොන්දේසි වෙනස් කරනව කියල. ඉතින් පැවිදි වෙච්ච වච්ඡගොත්ත හාමුදුරුවෝ වැඩි කල් නො ගොස් ම රහත් වුණා.

ඔය ආකාරයෙන් ම. මතක් කළේ ගෘහස්ථ කාමභෝගී අයටත් මේ සාසනේ ඇති ඉඩකඩ කියන්නයි. එබඳු කෙනෙක් වුව ද මේ සද්ධර්ම මාර්ගයට පිවිසෙනව නම්, ප්‍රඥාව නැතුව පිවිසෙන්න බෑ. ඒ නිසා දැන් මම මේ පින්වතුන්ට ගිහි ජීවිතයට සම්බන්ධ කරපු තැනකින් අවශ්‍ය කාරණය මතක් කරන්නම්. ඒ තමයි, ව්‍යග්ඝපජ්ජ සූත්‍රය. ම. මේ කථා කරන්නේ ඒ සූත්‍රයේ උට්ඨානසම්පදාවේ ඉඳල කථා කරන්න නෙවෙයි. ඒවා දන්නව මේ පින්වතුන්. නමුත් කෝලියපුත්‍ර දීඝජාණු බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් ඉල්ලා හිටිය, ‘මයං භන්තෙ ගිහී කාමභෝගී’ අපි ගිහි උදවිය. කාමභෝගී ජීවිත ගතකරන්නෙ. දැන් අපි කලින් කිව්වා මනස සයවැනි කොට ඇති පඤ්චකාම ගුණයෙන් මිදීම ගැන. නමුත් පංචකාම ගුණයෙන් යුක්තව ඉන්න කෙනෙක් තමයි, කාමභෝගී උපාසක, උපාසිකා කියන්නෙ. කෙනකුට පෙනෙනවා මේක පරස්පර විරෝධී කථාවක් වගේ, කියල කෙනකුට හිතෙනව. මේවා හරියට ගලපා දැනගන්න වුවමනා කරනව. ස්වාමීනි, අපි ගිහි කාමභෝගී උදවිය. “පුත්ත සම්බාධ සයනං අජ්ඣාචසාම” දරුවන් නිසා බාධක වුණ සයනයකයි

අපි නිදා ගන්නෙ. **“කාසික වඤ්ඤානං පච්චන්දනං”** කසී රටින් ගෙනා සඳුන් තමයි අපි පරිහරණය කරන්නේ. **“මාලාගන්ධවිලෙපනං ධාරයාම”** මල් ගඳ විලවුන් ආදිය දරණ අය අපි. **“ජාතරූපරජකං සාදියාම”** රන් රිදී පිළිගන්න, ඉවසන අය අපි. **“එවං කාමා”** අපේ කාමභෝගී තත්ත්වය ඔහොමයි. **“එවං අධිප්පායා”** අපේ කැමැත්තක් ඒකයි. එබඳු වූ අපට ගැලපෙන්න දෙලොව වැඩ සැලසෙන්න බණ ටිකක් කියන්න. එහෙමයි, ඉල්ලා හිටියේ. බුදුහාමුදුරුවෝ කොයි වෙලාවකවත් ඔය ලැයිස්තුව කියාගෙන ඉන්න කම් මගේ ශාසනයෙන් වැඩක් ගන්න තමුන්නැහේට බැහැයි කියල දීසජාණුට කියන්න ගියේ නෑ. හරි. එහෙනම් දෙලොව වැඩ සැලසෙන්නෙ ඕන. මෙලොව වැඩ සැලසෙන්න උට්ඨානසම්පදා දී කාරණා හතරක් වදාළ. ඒක ප්‍රසිද්ධ නිසා දැන් කථා කරන්නෙ නෑ. තව හතරක් වදාළ සම්පරායිකාර්ථය පිණිස. සද්ධා, සීල, වාග, පඤ්ඤා. අහල තියෙනවනෙ, ලයිස්තුව ම. පාඩම් තියෙනවනෙ. තවත් තැනක ඒ හතරට අතිරේකව “සුත” යන්නකුත් ඇතුළු කරල තියෙනව. ඒ ඉතින් සෝචන් වුණාම. කෙනෙක් සෝචන් වුණා ද නැද්ද කියල තමනුයි දන්නේ. අනෙක් අය දන්නෙ නෑ. දැන් අපි එක එක්කෙනාගේ මගඵල භොයන්න යනවනෙ. පුද්ගලයෙක් ගැන එහෙම ප්‍රමාණ කරනව නම් බුදුහාමුදුරුවෝ වදාළේ මොකක් ද? **“අභං වා පුග්ගලෙසු පමාණං ගණ්භෙය්‍යං, යො වා පනස්ස මාදිසො.”** කියල. මේක තියෙන්නෙ කොහේ ද? මිගසාලා සුත්‍රයේ. පුද්ගලයින් පිළිබඳව ප්‍රමාණ ගන්නව නම් එක්කෝ මම, නැත්නම් මා වගේ කෙනෙක්. තමන් දැනගන්න තමන් තුළ සක්කායදිට්ඨිය තියෙනව ද නැද්ද කියල. ඒකට

වරප්‍රසාදය කාට කාටත් හිමියි. තමනුයි තේරුම් ගතයුත්තේ තමා තුළ සක්කාය දිට්ඨිය වැඩ කරනව ද, නැද්ද කියල. කුසලයෙන් ද ඉන්නේ කියල. අකුසලයෙන් ද ඉන්නේ කියල. ඒ නිසා අවශ්‍ය සම්මාදිට්ඨිය සකස් කරගැනීම තමයි අපි කරගන්න ඕන. ඉතින් බුදුරජාණන් වහන්සේ එය පඤ්ඤාසම්පදාව කියාදුන්න හැටි කියන්නයි දැන් යන්නේ. “ඉධ ව්‍යඟ්ඝපජ්ජ කුලපුතො පඤ්ඤවා හොති” ව්‍යඟ්ඝපජ්ජය මෙහි දී කුලපුත්‍රයෙක් ප්‍රඥාවෙන් යුක්ත වේ. අන්න ඒ ප්‍රඥාව දැනගන්න තමයි, අපි මේ කථා කරන්නේ. පඤ්ඤාවා හොති මොන ප්‍රඥාවෙන් ද? “උදයස්ථගාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්තාගතො හොති අරියාය නිබ්බේධිකාය සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා.” මැනවින් දුක් කෙළවර කිරීම පිණිස වූ (සම්මාදුක්ඛක්ඛයගාමිනියා) උදයස්ථගාමිනී ප්‍රඥාවෙන් යුක්ත වීම. (උදයස්ථගාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්තාගතො හොති) මේක ආර්ය ප්‍රඥාවක්. (අරියාය) නිබ්බේධික ප්‍රඥාවක්. (නිබ්බේධිකාය) මොකක් ද මේ නිබ්බේධික පඤ්ඤා කියන්නේ. ප්‍රඥාව පිබ්බේදනකොට අපි උනඤ්ඤ වෙච්ච ලෞකික දේවල් පිළිබඳව ඒවායේ නිසරු බව දැකල ප්‍රඥාවෙන් යුක්ත කළකිරීමක් ඇති වෙනව. ඒක ප්‍රඥාවෙන් වෙන වැඩක්. ප්‍රඥාසම්ප්‍රයුක්ත කළකිරීම කියල කිව්වට කමක් නෑ. ඒ කළකිරීම නිකටට අත තියාගෙන දොම්නස්ව ඉඳීමක් නෙවෙයි. බොහොම ප්‍රබෝධමත් සිතින් වෙන වැඩක්. ඒකත් දැනගන්න. එහෙම නැතුව දුකයි දුකයි කියල කරන්නට අහුවෙච්ච කපු ලෙල්ල වගේ ඉන්න එක නෙවෙයි. ප්‍රඥාවෙන් අපි දුක දකිනවා. එහෙම දුක්කාම ජීවිතයට හරි ශක්තියක්.

ඉතින් ඒක නිසා මං සිහිපත් කරන්න පටන් ගත්තෙ අර
 බෝසතාණන් වහන්සේලා ජරාමරණ දුකෙන් පටන්ගත්ත
 තැනෙන. ඉතින් කොහොම ද, අපේ බෝසතාණන වහන්සේ
 මේක හෙවිවේ. සියලු බෝසතාණන් වහන්සේලා දුකෙහි සමුදය
 හොයන්නෙන් මෙහෙමයි. **“කිම්භි නු බො සති ජරාමරණං
 හොති”** දන් ජරාමරණ දුකේ තියෙන කටුකභය අපි වචන දෙක
 තුනකින් කථා කළානෙ. මේ ජරාමරණ දුක වන්නේ කුමක් ඇති
 කල්හි ද? ඒක සමුදය වන එකක්. **“ජාතියා සති ජරාමරණං
 හොති”** දන් අපේ බුදුහාමුදුරුවන් වහන්සේ ලොකෙ සියලු ම
 සංසිද්ධීන් සාකච්ඡා කරන්නෙ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මනියාය
 අනුවයි. මොකක් ද, ධර්මනියාය. **“ඉමස්මිං සති ඉදං හොති.
 ඉමස්ස උප්පාදා ඉදං උප්පජ්ජති. ඉමස්මිං අසති ඉදං න හොති.
 ඉමස්ස නිරොධා ඉදං නිරුජ්ඣති”** මෙය ඇති කල්හි මෙය
 වෙයි. හුඟදෙනකුට ප්‍රශ්නයක්, ඔය මෙය මෙය කියන්නෙ
 මොනව ද, කියල. වෙන කොහේවත් තියන දේවල් නෙමෙයි.
 අප තුළ ම මැවෙන දේවල් වලටයි මෙය මෙය කියල
 කියන්නෙ. අපි ඒක සාකච්ඡා කරමු. ඉතින් එතෙන්ට එන්න
 කලින් අපි බලමු බෝසතාණන් වහන්සේලා හේතුඵල
 සම්බන්ධතාව දකින හැටි. **“කිම්භි නු බො සති ජරාමරණං
 හොති”** අන්න යෝනිසෝමනසිකාරය යොදපු හැටි. අපි කිව්වෙ
 බණ අහන කොටත් යොදාගන්න කියල. අන්න ඒක යොදල
 තමයි, අපේ බුදුහාමුදුරුවොත් මේ බෝසත් අවස්ථාවෙ
 පටිච්චසමුප්පාදය දක්කෙ. වෙනත් ගුප්ත ඥානයකින්, වෙන
 අභිඥාවකින් නෙවෙයි. හැබැයි, මේකත් අභිඥාවක්.
“අභිජානාති” කිව්වෙ මේකට නෙ. ඒ අභිඤ්ඤාව සමාධිය

පදනම් කරගත්ත ඉද්ධිවිධ දිබ්බසෝත වගේ එකක් නොවෙයි. මොකද අපි මේ ලෝකය දකින ආකාර තුනක් පිළිබඳව අපේ බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළ. **“සඤ්ජානාති, අභිජානාති, පරිජානාති”** කියල. “සඤ්ජානාති” කියල කිව්වෙ මේ ජේන මට්ටමෙන් තේරුම් ගැනීම. දැන් මේකට පවත්අත්ත කිව්වා. මේකට හෙප්පුව කිව්ව. මේකට වතුර වීදුරුව කිව්වා. මේකට ඔරලෝසුව කිව්වා. මේකට දෑහැන් වට්ටිය කිව්වා. ඔය තියෙන්නෙ. මේකට ස්ටේප්පක කිව්වා. මේකට පාවාඩිය කිව්වා. මේ වයර් එකක් කිව්වා. මේ අසුවල් මහත්තය කිව්වා. මේ අසුවල් නෝනමහත්තයා ආදී වශයෙන් නේ ද? සම්මතේ. ඒ ව්‍යවහාරික සම්මතය බුදුහාමුදුරුවෝ ඔන්නෑ කිවුවෙ නෑ. හැබැයි ඒ ව්‍යවහාරික සම්මතයට සීමා වෙලා අපට සසරින් මිදෙන්න පුළුවන් කමක් ඇත්තෙ නෑ. එහෙනම් විශේෂ නුවණකින් බලන්න වෙනව. ඒ තමා **“අභිජානාති”** විශේෂ නුවණ, නේද. අන්න යෝනිසෝමනසිකාරයෙන් බැලීම කියල කිව්වෙ ඒකයි. ප්‍රභවස්ථානයට හිත තබල දකිනවා. **“කුමක් ඇති කල්හි ද ජරාමරණ වෙන්නෙ.”** අන්න ප්‍රභවය හෙව්වා, **“ජාතියා සති ජරාමරණං භොති”** ජාතිය ඇති කල්හි ජරාමරණ වෙයි. **“නාඨී ජාතස්ස අමරණං”** උපන්නහුට නො මැරීමක් නැත. එතකොට ජාති කිව්වෙ මොකක් ද? ස්කන්ධයන්ගේ පහළ වීම. **“බන්ධානං පාකුභාවො ආයතනානං පටිලාභො”** ස්කන්ධයන්ගේ පහළ වීම, ආයතන ප්‍රතිලාභය ජාතියයි. ජාති සඤ්ජාති ඔක්කන්ති අභිනිබ්බන්ති කියල කථා කළෙන් අර පෙර භවයෙන් මියගිහිල්ල මෙහේ අල්ලන කොට ඒ වන්නෙන් ජාති තමයි. අපි මේ මොහොතක් මොහොතක් පාසා මවන්නෙන් ජාති තමයි.

ස්කන්ධයන්ගේ පහළ වීම කියන කොට ස්කන්ධ කියන්නේ මොනව ද කියලත් අපි තේරුම් ගන්න එපැයි. මේ පින්වතුන්ගේ දැනට තියෙන දහම් දැනුම් මට්ටම මොකක් ද කියල මං දන්න නෑ හරියට. ඒ නිසා මේවා කථා කරන කොට මම අලුතින් කියනවා කියල හිතාගෙන කියනවා. ඒකට කරන්න දෙයක් නෑ. “කිම්හි නු ඛො සති ජාති භොති” කුමක් ඇති කල්හි ද ජාති වෙන්නේ. “භවෙ ඛො සති ජාති භොති” කාමභව, රූපභව, අරූපභව ඇති කල්හි ජාති වෙනව. අපි දැන් පංචකාමගුණික අත්දැකීම් ලෝකෙක ඉන්නවා නේ ද? දැන් මේක කාමභවයක් තමයි. හැබැයි, අපි මේ මොහොතේ මවන සිත් ලෝකය තුළ තමයි, භව තියෙන්නේ. අර භවසත්තො ලොකො භවපරෙතො කියල ගාථාවක් මතක් කළා නේ, පැවැත්මට. අපිට දැන් මේ ජීවිතයේ තියෙනව නේද පවත්වගන්න කැමති තත්ත්ව. ආත් භවසත්ත, භවයට ඇලුණා. පවත්වාගන්න කැමති වුණා. අපි කියමු භාවනා කරන්න ගිහිල්ල සිත සමාධි වුණා කියල. ආ... මේක දිගට තියාගන්න ඕනැයි කියල හිතනවා. භවසත්ත. ඒත් හැබැයි සමාධියෙ ඉන්න භය වෙන්න එපා. සමාධි සිතක් තියෙන කොට බුදුහාමුදුරුවොත් වදාළ, ඕකට භය වෙන්න එපා ය කියල. මොක ද ඒ වෙලාවෙ කාමයෙන් තොරයි. අකුසලයෙන් තොරයි. වටිනා මොහොතක් හැබැයි අපි දන්නවා එතැනත් භවය. ඒ නිසා තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළේ, යම් කිසි කෙනකුට විත්තසමාධියක් තියෙනවා. අපි හිතමු පළවෙනි ධ්‍යාන සමාපත්තිය කියල. ඒ ධ්‍යාන සමාපත්තිය තුළ ද තියෙන්නේ රූපගතයක්. වේදනාගතයක්. සඤ්ඤාගතයක්. සච්චාරගතයක්. විඤ්ඤාණගතයක්. ඒ කියන්නේ රූපයට අයිති

ස්වභාවයක්, වේදනාවට අයිති ස්වභාවයක්, සඤ්ඤාවට අයිති ස්වභාවයක්. සඛ්ඛාරයට අයිති ස්වභාවයක්. විඤ්ඤාණයට අයිති ස්වභාවයක්. ඒ නිසා ඒ ස්කන්ධ අනිත්‍ය වශයෙන්, දුක් වශයෙන්, රෝගයක් වශයෙන්, ගඬුවක් වශයෙන්, උලක් වශයෙන්, ව්‍යසනයක් වශයෙන්, ආබාධයක් වශයෙන්, මගේ නො වන දෙයක් වශයෙන්, සිඳි බිඳී යන දෙයක් වශයෙන්, ශුන්‍ය ධර්මයක් වශයෙන්, අනාත්ම ධර්මයක් වශයෙන් බලන්න. විදර්ශනා නුවණ පිබිඳෙනවා එතන. විදර්ශනා සමාපත්ති උදා වෙනව. එතකොට ඒකයි ඔතන දහමේ තියෙන විශේෂතාව.

කාම,රූප, අරූප භවත්‍රයේ ම උපදින්නේ ස්කන්ධ. ඊ ළඟට කුමක් ඇති කල්හි ද භවය වෙන්නෙ. **“කිම්හි නු බො සති භවො භොති”** අල්ලා ගැනීම. මොකක් හරි එහෙක පදිවි වෙන්නයි කල්පනාව. අල්ලගැනිල්ල හින්දයි භවය වන්නෙ. **“උපාදානෙ බො සති භවො භොති”** කාමය අල්ලගත්තම කාමුපාදානය වෙනවා. දිට්ඨි අල්ලගත්තම දිට්ඨිඋපාදානය වෙනව. නොයෙක් වුන අල්ලගත්තම සීලබ්බකුපාදාන වෙනව. මොකක් හරි මගේ ආත්මය කියල අල්ලගත්තම අත්තවාද උපාදාන වෙනව. අපට වැඩියෙන් තියෙන්නෙ කාමඋපාදාන. ඒකත් එක්ක මම ය, මගේය කරගන්නව. ඔය තියෙන්නෙ ඕන තරම් උපාදාන. දැන් බලන්නකෝ බුදුරජාණන් වහන්සේ නමක් ලොවට පහළ වෙන කොට මොන තරම් ඥානමය හෙළිදරව්වක් ද මේ සිද්ධවේගන යන්නෙ. තාම බුදු වුනේ නෑ. අපේ බෝසතාණන් වහන්සේ වගේ ම විපස්සී, සිඬි, වෙස්සභු, කකුසද, කොණාගමන කාශ්‍යප බෝසතාණන් වහන්සේලා ගියෙත් මේ ගමන තමා. බුදුවෙන්න ඉස්සෙල්ලා.

ඊට පස්සෙ උපාදානය කුමක් ඇති කල්හි ද බලනව. “**කිම්හි නු ඛො සති උපාදානං හොති” “තණ්හාය ඛො සති උපාදානං හොති”** අන්ත ආච, අර ගාථාවල කිව්ව ඡන්දරාගය, තණ්හාව. දැන් ඔන්ත ඕන කරන එක්කෙනා හමු වුණා. කොහොම ද, මේව සකස් වෙන්නෙ කියල දැන් අපට අහුවේගන එනව. එතකොට තණ්හාව කිව්වෙ රූපතණ්හා, සද්දතණ්හා, ගන්ධතණ්හා, රසතණ්හා, ඓද්ධිබ්බතණ්හා, ධම්මතණ්හා. අපට ධම්මවක්කප්පවත්තන සූත්‍රය පැත්තෙන් බලන කොට කාමතණ්හා, භවතණ්හා, විභවතණ්හා කියල අහු වෙනව. ඒ විදියට ඔය කොහොම කිව්වත් ගැටලුවක් නෑ. කාමතණ්හා කියන කොට මේ ඉන්ද්‍රිය පහේ ම ඒවා ටික අයිති වුණානේ. භවතණ්හා කිව්වෙ මොක ද, අර පවත්වාගන්න තියෙන ආසාවන් .විභව තණ්හා කියන්නෙ ඇයි? “මට නම් දැන් මේ දේ එපා වෙලා තියෙන්නෙ, මං මේක ඉවරයක් වෙන්නෙ කවද්ද කියල ඉන්නෙ” කියල. එහෙම එව්ව තියෙනවනෙ ඕන තරම්. විභව වෙන්න කැමති එව්ව ඕන තරම් තියෙනව. ඔය විභව තණ්හාව ඊට වඩා දාර්ශනික ස්වරූපයෙන් කියපු තැන් තියෙනව. දැන් මේ සංසාරෙ මට හිටියා ඇති, දැන් මට මේකෙ ඉවරයක් වෙන්නයි ඕන. එතන විභවයක් කැමති වෙනව. ඒක උච්ඡේදයක්.

අපි ආයතන හයේ තණ්හාව ගත්ත. ඔය භව විභව තණ්හා ඇතිවෙන්නේ මනසෙන. එතකොට මනායතනයක් අයිති වෙනව. එතකොට ධම්මතණ්හා එතන තියෙනව. ආයතන හයේ තණ්හාව ගැන කථා කරන කොට අර ධම්මවක්කප්පවත්තන සූත්‍රයේ කථා කරපු තණ්හා ක්‍රමයන්

මේකට අන්තර්ගතයි. සළායතන වශයෙන් ගත්තහම අපට පහසුවක් තියෙනවා. මනසත් ආයතනයක් නෙ. ධර්මයේ සුල මුල භාගයන්න අපි වටපිටාවෙ කරක්ගහන කොට අපේ බෝසතාණන් වහන්සේ භාවනා කරන්න ගැලපෙන ම තැනයි කියල ගයා ශීර්සයට වැඩියෙ මනස භාගයන්න. අපි වගේ ඔය රෙකෝඩින් උපකරණ තියාගෙන නෙවෙයි උන්වහන්සේ හිස් අතින් ගිහිල්ලා හෙව්වෙ මොකක් ද, මනස. උන්වහන්සේ සොයාගත්තෙ මනසේ ගම්භීරචය. කාටවත් තනියම මේක භාගයා ගන්න බෑ. බුදුකෙනෙක් ම ලොකෙ පහළ වෙලා භාගයාගන්නව කියන්නෙ ඔන්න ඔය තේරුමෙන්. ඒ නිසා උන්වහන්සේ දැක්කා මේ උපාදානය වන්නේ තණ්හා ප්‍රත්‍යයෙන් බව. තණ්හාව වන්නේ වේදනා ප්‍රත්‍යයෙන්. **“වේදනාය බො සති තණ්හා භාගි”** විඤනය සුඛවිඤන වෙන්නත් පුළුවන් දුක්ඛවිඤන වෙන්නත් පුළුවන් අදුක්ඛමසුඛ විඤන වෙන්නත් පුළුවන්. මේ වේදනා මාතෘකාවත් කථා කරන්න තියෙන සියුම් තැනක්. ඒත් අපි පටිච්චසමුප්පාදෙ ප්‍රත්‍ය ටික භාගයාගෙන යමුකො. ගෝතම සූත්‍රයේ සදහන් වෙනව, සිද්ධාර්ථ තවුස්තුමා බලනව වේදනාව කුමක් ඇති කල්හි ද වන්නෙ කියල. **“කිම්හි නු බො සති වේදනා භාගි,” “එස්සෙ බො සති වේදනා භාගි”** කුමක් ඇති කල්හි ද, විඤනය වන්නේ. ස්පර්ශය ඇති කල්හි විඤනය වෙයි. මේ ප්‍රත්‍ය එකක් වත් අතීතෙට අනාගතෙට දාල නෙමෙයි මේ කියන්නෙ. “සති” කියල කියන කොට අතීත කථාවක් නෙමෙයි. අනාගත කථාවක් නෙමෙයි. පච්චුප්පන්නයේ කථාවයි මේ කියන්නෙ කියල අපි දැනගන්න ඕන.

ඊළඟට ස්පර්ශය. “කිමිහි නු බො සති එස්සො හොති, සලායතනෙ බො සති එස්සො හොති” අන්ත ආව සලායතනයට. “කිමිහි නු බො සති සලායතනං හොති, නාමරූපෙ බො සති සලායතනං හොති” අන්ත නාමරූප ආව. රූප මොනව ද? නාම මොනව ද? නාමධර්ම පහයි. වේදනා, සඤ්ඤා, වෙතනා, එස්ස, මනසිකාර. අපට ලෝකය සමුදය වෙන්නෙ ස්පර්ශයෙන්. “එස්ස සමුදයා සබ්බෙධම්මා.” ඔය සබ්බේ ධම්මා කියන්නෙ මොනව ද? අපේ ආයතන අන්දකිම් වශයෙන් පහළ වන ඔක්කොම කියන එකයි. වෙන මොකවත් නෙවෙයි. අපේ බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ විශ්වයේ අන්තර්කෂයේ කරක්ගහන්න අපිව යැව්වෙ නෑ. ඒවායේ දිග පළල හොයාගැනීමෙන් ප්‍රශ්න විසඳන්න බැරි බව උන්වහන්සේ ඒ කාලෙ ම මතක් කලා. “ගමනෙන න පත්තබ්බො ලොකස්සන්තො කුදාවනං” මේ ලෝකාන්තයට ගමන් කිරීමෙන් පැමිණෙන්නට බැහැයි කියන්නෙ, මහ දැවැන්ත විශ්වයක් පිළිබඳව උන්වහන්සේ දැන සිටි නිසා. “න ච අප්පඤ්චා ලොකන්තං දුක්ඛා අඤ්ච පමොවනං” එසේ නමුත් ලෝකාන්තයට නො ගොස් දුකෙහි මිදීමකුත් නැහැයි කියල වදාළ. මොකක් ද මේ ලෝකාන්තය. බුදුහාමුදුරුවන් වහන්සේගෙ කාලෙ සමහරු ඇහැව්ව. “අන්තවා ච අයං ලොකො’ අනන්තවා ච අයං ලොකො” ලෝකය අන්තවත් ද අනන්තවත් ද කියල. අවකාශ ලෝකය ගැන හිතාගෙනයි ඇහැව්වෙ. ඕක දැන ගත්තයි කියල කිසි ම පිළිතුරක් ජීවිතේට හම්බ වෙන්නෙ නෑ. ඒකෙ දිග පළල හිතුවයි කියල. ඒ නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළ ආධ්‍යාත්මික ලෝකය. “ලොකො ලොකොති භන්තෙ වුව්චති.

කිත්තාවකා හු බො භන්තෙ ලොකො” ලෝකය ලෝකය කියල කියනව. කොපමණකින් ලෝකය වෙනව ද? කියල අහන කොට “ඉමස්මිං යෙව බ්‍යාමමන්තෙ කලෙවරෙ” මේ බලියක් පමණ වූ කයේ, නිකම් කය නෙවෙයි, සඤ්ඤා සහිත (සසඤ්ඤිමිහි) මනස සහිත (සමනකෙ) මේ බලියක් පමණ වූ ශරීරෙ ලෝකය පණවනව. (ලොකඤ්ච පඤ්ඤපෙමි) “ලොකසමුදයඤ්ච පඤ්ඤපෙමි” ලෝකයේ සමුදයත් පණවනව. “ලොකනිරොධඤ්ච පඤ්ඤපෙමි” ලොක නිරොධයත් පණවනව. “ලොකනිරොධගාමිනී පටිපදඤ්ච පඤ්ඤපෙමි” ලෝක නිරෝධගාමිනී පටිපදාවත් පණවනව. එහෙනම්, අපේ සලායතනික අත්දැකීම් ලෝකයයි අපට ලෝකය වෙන්නෙ. පින්වතුනි, මේ ලෝකෙ මොනවා තිබුණත් අපි දන්නෙ අපේ සලායතනික අත්දැකීම්මයි. ඊට වඩා දෙයක් තියෙනව නම් කියන්න මට. නෑ නේ ද? වෙන නෑ මොකක්වත්. ඒ කියන්නෙ අපි මවාගන්නා ලෝකයයි, අපට සමුදය වන ලෝකය වෙන්නෙ. ඒක වෙන්නෙ අර මවාගන්න වෙලාවෙ. ආයේ ඊයේ පෙරේදවත්, හෙට අනිද්දවත් නොවෙයි. එතකොට මේ නාමධර්ම ඔස්සේ රූපධර්ම අල්ලා ගන්නව නේ ද? වේදනා, සඤ්ඤා, චේතනා, එස්ස, මනසිකාර ඔස්සේ. මනසිකාරයට තමයි අරමුණු හම්බ වෙන්නෙ. “මනසිකාර සම්භවා සබ්බෙ ධම්මා.” ස්පර්ශයෙනුයි හැම දෙයක් ම සමුදය වෙන්නෙ. “එස්සසමුදයා සබ්බෙධම්මා” ඡන්දරාගය මුල් වෙලයි මේව ඇල්ලුවෙ. “ඡන්දමුලකා සබ්බෙධම්මා” විඤ්ඤායටයි මේ ඔක්කොම හේත්තු කරගෙන තියෙන්නෙ. “වෙදනාසමොසරණා සබ්බෙධම්මා” ඔය ඇති අපට මැවෙන ලෝකය ගැන දැනගන්න.

මේකයි බුදුහාමුදුරුවන් වහන්සේ භොයාගත්ත සත්‍යය. “**නාමරූප සමුදය**” එතකොට නාමරූප ප්‍රත්‍යයෙනුයි සලායන වුනේ. ඇස ඇසුරු කරගෙන රූප කියල මොනව ද, අපට හම්බ වුණේ. දැන් අපි සාමාන්‍යයෙන් කියනව, අපේ ඇහැට ජේන දේ වාස්තවිකව බාහිරව තියන දේ කියල. එහෙම තමයි, අපි ගන්නේ. කනට ඇහෙන දේ, බාහිර තියන දේ හැටියට තමයි, අරන් පුරුදු වෙලා තියෙන්නේ. නාසයට, දිවට, කයට ලැබෙණ අත්දැකීම් බාහිර තියෙනවා, අපිට ඕන වුණාම ගන්නවා, කියල තමයි හිතන්නේ. අපට බාහිරව තියෙන ඒවයින් ඇති ප්‍රශ්නයක් නෑ. මනසටත් එහෙමයි. හය ආකාර උපාදාය රූප තමයි, අපි අත්දකින්නේ. අපි අත්දැකලා තියෙන්නේ ඇත්ත වශයෙන් නියම රූප නෙමෙයි. ඔය කියන වාස්තවික රූප නෙමෙයි. මොන රූප ද අත්දැකලා තියෙන්නේ. උපාදාය රූප. සංඥාමය වශයෙන් අපි මවාගත්ත රූප. දැන් මේ බිත්තිය අතින් අතගාල දූනගන්නකොට සිතිලියි. බිත්තිය එහා පැත්තට යන්න අපට බෑ. ඒ අපි අත්දකින විදිය. සමහර සංසාර සත්‍වයින් ඉන්නව, ඒ අයට බිත්තියෙ එහා පැත්තට යන්න පුළුවන්. ඒ අයට බිත්තිය බාධකයක් නොවෙයි. ඒ අයගේ අත්දැකීම ඒ විදියයි. ඒ නිසා බාහිර වස්තු ගැන දූනගෙන වැඩක් නෑ. අපි දූනගන්න ඕන බාහිර දේවල් අපි අත්දකින ආකාරය. “**චත්තාරො ච මහාභුතා චතුත්තං ච මහාභුතානං උපාදාය රූපං**” කියල බුදුරජාණන් වහන්සේ පටිච්චසමුප්පාද විහඹිග සූත්‍රයේ දී මේ රූපධර්ම විග්‍රහ කලා. සතරමහා භුතරූපත් එයින් අල්ලගන්නා රූපත් තමයි රූප කියන්නේ. සතරමහා භුතරූප කියල කියන කොට අපි දූනගන්න ඕන අපේ අත්දැකීම් අනුවයි මේ නම් දාල තියෙන්නේ

කියල. රසායන විද්‍යාව අනුව නෙමෙයි. අපි මේ ලෝකය අත්දකින්න ගිහිල්ල තදට, බුරුලට දූනෙන කොට පඩිවි කියනව. තෙතට බැඳෙන සුලුවට දූනෙන කොට ආපෝ කියනව. උණුසුමට සිසිලට දූනෙන කොට තේපෝ කියල කියනව. පිම්බෙණ සැලෙණ ගතිය දූනෙන කොට වායෝ කියල කියනව. වේදනා, සඤ්ඤා, චේතනා, එස්ස, මනසිකාර කියන නාමධර්ම ඔස්සේ රූප අත්දකින විදියයි ඒ. සළායනන මැවුනේ නාමය හා රූපය නිසා. විඤ්ඤාණය තමා මේ නාමරූප මැව්වෙ. **“කිම්හි නු ඛො සති නාමරූපං හොති, විඤ්ඤාණෙ ඛො සති නාමරූපං හොති”** කුමක් ඇති කල්හි ද නාමරූප වෙන්නෙ. විඤ්ඤාණය ඇති කල්හි නාමරූපය වෙයි. තවත් ක්‍රමයක් තියෙනව මේකේ කියල දෙන්න. මේ නාමරූපයත් විඤ්ඤාණයට ප්‍රත්‍යය වෙනව. (නාමරූප පච්චයා විඤ්ඤාණං)

“සඛ්ඛාරෙ ඛො සති විඤ්ඤාණං හොති” සඛ්ඛාර ඇති කල්හි විඤ්ඤාණය වෙයි, කියලත් තියෙනව. මොනව ද, මේ සඛ්ඛාර. කායඛ්ඛාරො, වච්චසඛ්ඛාරො, චිත්තඛ්ඛාරො කියන තුන. මෙතන කියන්නෙ කර්මය නො වෙයි. කායසඛ්ඛාරො කියන කොට කියන්නෙ ආශ්වාස, ප්‍රශ්වාස. වච්චසඛ්ඛාරො කියන්නෙ විතක්කවිචාර. චිත්තඛ්ඛාරො කියන්නෙ සඤ්ඤා වෙදනා. දන් මේ අපි ලෝකෙ රහ බලන්න හදාගන්න පසුබිම තමයි මේ. හුස්මක් අරන් ලැස්ති වෙනව. සිතවිලි මවල විතර්ක විචාර කරල ලැස්ති වෙනව. විදිම් හැඳිනිම් ඔස්සේ තමයි ඔය යන්නෙ. පටිච්චසමුප්පාද විහඞග සූත්‍රයේ දී ඒක කියල දුන්නෙ ඔතෙන්ට ඔය විදියෙන්. මේ මොහොතේ අත්දකීම් ලබන කොට සිදුවන දෙයයි මේ. මේ සඛ්ඛාර උපදින්නේ කුමක් ප්‍රත්‍යය කරගෙන ද?

“අවිජ්ජාය ඛො සති සඛ්ඛාරා භොති” සඛ්ඛාර වන්නේ අවිද්‍යාව ඇති කල්හියි. අවිද්‍යාව නමැති අඳුරේ සඛ්ඛාර යොදාගෙන අතපන ගානව. මං මේ අන්දකින්තේ විඤ්ඤාණයේ නාමරූප මැවිල්ලයි කියල නො දන සිටීම තමයි, අවිද්‍යාව. බුදුරජාණන් වහන්සේ අවිද්‍යාව විස්තර කරන කොට දුක්ඛේ අඤ්ඤාණං, දුක්ඛසමුදයේ අඤ්ඤාණං, දුක්ඛනිරෝධේ අඤ්ඤාණං, දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදාය අඤ්ඤාණං කියල වදාළ. දුක කිව්වේ මොකකට ද, ඔය කියපු අවිජ්ජා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ නාමරූප, සළායතන, එස්ස, වේදනා, තණ්හා, උපාදාන, භව ජාති, ජරාමරණ මයි, දුක. ඒක නිකන් අපිට හෙම්බිරිස්සාවක් හැදුනා, හරි දුකයි කියන මට්ටමට වඩා බොහොම ගැඹුරුයි. තේද? ඕකට ඔය කසාය ටිකක් බිඳුවාම හරි, කොත්තමල්ලි ටිකක් බිඳුවම හරි කියන විදියෙන් භව ප්‍රශ්නය විසදන්න පුළුවන් කමක් ඇත්තේ නෑ. ඒ නිසා දැන් අපේ බුදුරජාණන් වහන්සේ බෝසත් අවදියේ දී පටිච්චසමුප්පාදය හොයපු හැටි ගෝතම සූත්‍රයේ තියෙනව. විපස්සී සූත්‍රයේ විපස්සී බෝසතාණන් වහන්සේ මේ ගමන ගිය හැටි තියෙනව. ඔය අවිජ්ජා සඛ්ඛාර විඤ්ඤාණ ආදී ප්‍රත්‍ය සම්බන්ධතාවේ බල කේන්ද්‍රය තියෙන්නේ විඤ්ඤාණ නාමරූප සම්බන්ධතාවේ.

ඔය කාරණාව බෝසතාණන් වහන්සේලා සොයාගත්ත හැටි සූත්‍රවල ලස්සනට තියෙනව. කොහොම ද, හොයා ගත්තේ? දැන් ආවා හරි තැනට. කොතනට ද ආවේ. ඔන්න අර විදියට සොයාගෙන සොයාගෙන එනව උන්වහන්සේලා. දැන් සළායතන තැනට ආවැයි කියමුකො. කුමක් ඇති කල්හි ද සළායතන වන්නේ? “නාමරූපේ ඛො සති සළායතනං භොති”

නාමරූප කියන එක අපි කථා කළා නෙ. ඒත් තව ම මේ සම්බන්ධතාව කථා කරන නෑ. නම් කරගැනීමක් විතරයි, තාම කළේ. නාමරූප සමුදය වෙන්නෙ කුමක් ඇති කල්හි ද? විඤ්ඤාණය ඇති කල්හි නාමරූප සමුදය වෙනව. විඤ්ඤාණය සමුදය වෙන්නෙ කුමක් ඇති කල්හි ද? නාමරූප ඇති කල්හි. අන්ත හැරෙව්වා. යු ටර්න් ගැහුවා වගේ වැඩක් එතන වුණේ, ඇ. අන්ත උන්වහන්සේලා දැනගත්තා රූපය නාමය මවනව. නාමය රූපය මවනව. විඤ්ඤාණය නාමරූපය මවනව. නාමරූපය විඤ්ඤාණය මවනව. එකිනෙකට අඤ්ඤමඤ්ඤ වශයෙන් ප්‍රත්‍යයි. දැන් මේ ප්‍රත්‍ය වෙනවයි කියන එක තේරුම් ගන්නත් ඕන. අපි සාමාන්‍යයෙන් ගහක ගෙඩියක් හැදෙනව වගේ මට්ටමකට තමයි, සාමාන්‍ය ලොකයා හේතු ඵල ධර්මය දකින්නෙ. හේතුව තිබ්ලා කාලයක් ගිහින් ඕන් ඵලයකුත් ඇවිල්ලා. එහෙම එකක් නෙමේ. **“ඉමස්මිං සති ඉදං භොති”** මෙය ඇති කල්හි මෙය වේ. මේ සති කියලා කිව්වේ අවුරුද්දකට කලින් කියන කතන්දරයක් නෙමෙයි. මේ මොහොතේ සමුදය වූ, අර කියාපු අතීතකාදන්ත අර්ථයෙන් ඒක ගන්න. දැන් සමුදය වූ දේ තමා අපි අත්දකින්නේ. **“ඉමස්මිං සති ඉදං භොති”** කිව්වම එතන තිබුණ දෙයක් නිසා මෙතන ඵලය ඇතිවුණා නෙවෙයි. මෙය ඇති කල්හි මෙයට සාපේක්ෂව මෙය ඇති වුණා කියන එකයි. සමුදය සාපේක්ෂවයි සිදු වෙන්නෙ. දැන් අපි සාමාන්‍ය ලෝක ව්‍යවහාරයෙන් මේ හේතුප්‍රත්‍ය සම්බන්ධතාව ටිකක් හිතල බලමු. අපි හැම දෙයකට ම වචන දා ගෙන තියෙනව නෙ. මේ වචන දාගෙන තියෙන්නෙ අතීත, වර්තමාන, අනාගත කියන කාලත්‍රයට පුළුල්

කරල, මවා ගත්ත අන්දකීම් ඇත්ත දෙයක් වගේ අපට හිතෙන නිසා. දැන් අපි හිතමු, ගින්නට ආහාරයක් ඕන නේ ද මතු වෙන්න. ගින්නට තනියෙන් මතු වෙන්න පුළුවන් ද? බෑ. ගින්නට තනියෙන් මතු වෙන්න බෑ. ගින්නට ඉඤානයක් ඕනා. ඉඤානය එතකොට දිගින් දිගට තිබිල ද? නෑ නේ ද? අපිට ඉතින් හිතෙනවා ඉඤාන පිරවුම් හල් තියෙන නිසා ගෙදර දරමඩුව තියෙන නිසා, කුස්සියේ ගෑස් ටැංකිය තියෙන නිසා ඉඤාන දිගට ම තියෙනවයි කියල. සාමාන්‍ය ලෝකයාට හිතෙන්නෙ එහෙමයි. නමුත් ඉඤානයක් වන්නේ යමක් දහනය වෙන විටයි. අග්නිය සාපේක්ෂ කරගෙනයි ඉඤානය. ඉඤානය සාපේක්ෂ කරගෙනයි අග්නිය. අන්න ඒ වගේ කියල හිතා ගන්න.

ඉතින් කොහොම හරි ඔය විඤ්ඤාණය ඇති කල්හි නාම ධර්ම සමුදය වෙන්නෙ රූප ධර්මයක් සමුදය වීමත් එක්කයි. මේවා වෙන් වෙන් ව කොහෙ හරි තියන දේවල් නෙවෙයි. නාමයි රූපයි දෙකට සමුදය වෙන්න බෑ, තනියම. ඒ දෙන්නට විතරක්. ඒ නාමරූප ඒකකයක් හැටියට සමුදය වුණොත් ඊට සාපේක්ෂව විඤ්ඤාණයත් සමුදය වෙනව. විඤ්ඤාණ නාමරූප මවනවා. නාමරූප විඤ්ඤාණ මවනවා. සාරිපුත්ත මහරහතන් වහන්සේ නළකලාප සූත්‍රයෙන් පෙන්නුවා උපමාවක්. **“ද්වෙ නළකලාපියෝ අඤ්ඤාමඤ්ඤං උපනිස්සාය තිට්ඨෙය්‍යුං”** බටමිටි දෙකක් එකිනෙකට උපනිඃශ්‍රය වන ලෙස එනම්: කෙලින් කරල එකිනෙකට හේත්තු වෙන්න තියෙනව. උඩ කෙළවරවල් දෙකෙන්. දැන් ඉතින් දෙක ම නො වැටී තියෙනව. කෙලින් නේ. එකක් ඇද්දොත් අනික වැටෙනවා, නේ

ද? අපේ රහතන් වහන්සේලා අපේ බුදුරජාණන් වහන්සේලා මේ හරිම ව්‍යවහාරික සරළ ජීවිතයක මනුෂ්‍යයාට තේරුම් ගන්න පුළුවන් උපමා රූපක වලින් තමා අපට කරුණු කාරණා පෙන්වල තියෙන්නෙ. ඔය අපි දැන් කියන්න ගිය අග්නි ඉන්ද්‍රිය කතන්දරය වගේ. අග්නි ඉන්ද්‍රිය කියන කොට සංස්කෘත වචන නෙ. නමුත් ගින්න අපි මේ ලිප පත්තු කරන කොට දැනගන්න පුළුවන් එකක් නෙ. ආන් එහෙමයි, අපි තේරුම් ගන්නෙ.

එතකොට මේ සත්‍යය බෝසතාණන් වහන්සේලා දැක්කයින් පස්සෙ උන්වහන්සේලාට ඇති වුණ ලොකු අවබෝධය මොකක් ද? **“අධිගතො මායං විපස්සනා මග්ගො බෝධාය යද්දං: නාමරූපං විඤ්ඤාණෙන.”** මේ විඤ්ඤාණ සහ නාමරූප දෙක දැනගත්තයින් පස්සෙ කියැවුණේ මේකයි. විපස්සනා මාර්ගය මට අවබෝධ වුණා. ආන් බෝසතාණන් වහන්සේලාගේ හොඳ ම හොයාගැනිල්ල, එතන තියෙන. එතන දි තමයි විපස්සනා මාර්ගය මට හමු වුණා කිව්වෙ. ඇයි, එහෙම තැනකට විපස්සනා මාර්ගය කියල කියන්නෙ? විදර්ශනා විෂයය තියෙන්නෙ කොතන ද? අපේ ආයතන හයත් විඤ්ඤාණ නාමරූප ක්‍රියාකාරණයත් තුළයි. “විදර්ශනා” කියන්නෙ විනිවිද දකිනව කියන එක නෙ. අපි දකින්නෙ මම දිගින් දිගට ආපු එක්කෙනෙක් කියල නෙ. අපි දකින්නෙ එහෙම නෙ. නමුත් අපට සිද්ධ වෙන්නෙ මොකක් ද? මොහොතක් මොහොතක් පාසා මේ නාමරූප අත්දැකීම් අනුව රූප අල්ලගෙන, විඳිම් අල්ලගෙන, හැඳිනීම් අල්ලගෙන, චේතනා අල්ලගෙන, දැනීම් අල්ලගෙන මම මැවෙනවා. සිත් ප්‍රවාහය ක්‍රියාත්මක වීම යම් තාක් ද මම මැවීම ඒතාක් සිදු වෙනව. අපිට ඉතින් මම ඉන්නව

ද නැද්ද කියල ටිකක් නො තේරෙන වෙලාව තමයි, නින්ද ගිය වෙලාව. මොක ද සිතිවිලි පහළ වෙන්නෙ නැති හින්දා. හැබැයි හීන එහෙම පෙනිවිව එව්ව මතක් වෙලා එනව, ඇහැරුණාම. ඒ වෙලාවෙ නම් මට හිතූන ඇත්ත දෙයක් කියල. බලපුචාම දෑකල තියෙන්නෙ හීනයක්. ඇහැරුණාම මතක් වෙලා. නින්ද ගියත්, මනසටත් නිකම් ඉන්න බෑ නෙ. පොඩි පොඩි ඒව මතකෙ තියෙනව. ඔය කයට වෙලා ඊට බැඳිල ඉන්නකොට, ස්නායු තේරපීම් වෙන කොට මනසත් මොන මොනව හරි ඉතින් හීන වශයෙන් පෙන්නුම් කරනවා. අපේ හිත් ප්‍රවාහය තමයි, දිගු කලක් සසර පවත්වාගෙන ඇවිල්ල තියෙන්නෙ. සිත වශයෙන් ද, මනස වශයෙන් ද, විඤ්ඤාණ වශයෙන් ද මේක අපි නම් කළා. **“චිත්තං ඉතිපි, මනො ඉතිපි, විඤ්ඤාණං ඉතිපි”** කියල කිව්වෙ ඒ නිසා. **“දීඝරත්තමිදං චිත්තං සඛිකිලිට්ඨං රාගෙන දොසෙන මොහෙන”** දිගු කලක් තිස්සේ මේ සිත රාගයෙන් ද්වේෂයෙන් මෝහයෙන් කිලිටි කරගත්ත. මේ සිත නිරන්තර වේගවත්ව සමුදය නිරෝධ වෙමින් ක්‍රියාත්මක වෙනව. ඒ වේගයට මට උපමා පෙන්නන්න පහසු නැහැයි කියල බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළ. **“ලහුපරිචත්තං චිත්තං”** කියල වදාළේ ඒ නිසා.

මේ විඤ්ඤාණ නාමරූප ක්‍රියාකාරිත්වය තමයි, බල කේන්ද්‍රය. මේ බල කේන්ද්‍රයෙන් බල ගන්වනකොට තමයි, සියලු ප්‍රත්‍ය ක්‍රියාත්මක වෙන්නෙ. දැන් හුඟ දෙනකුට තියෙන ප්‍රශ්නයක් තමයි, අර බෝසතාණන් වහන්සේලා විඤ්ඤාණය නාමරූප මවනව, නාමරූප විඤ්ඤාණය මවනව කියල කියන කොට අවිජ්ජා සඛිධාර කෝ කියන එක. දැන් අපි කවුරුත්

ඉන්නේ අවිජ්ජා සංඛාර දෙකේ තමයි. මං ඉන්නව. මට අත්දකින්න දේ තියෙනව. අන්න අවිද්‍යාව. එතන ඉඳගෙන මං කය ලැස්ති කරගන්නව. මගේ විතක්ක විචාර චේතනා ලැස්ති කරගන්නව. අරමුණු විඳගන්න විඤන සංඥා චිත්ත සංඛාර ලැස්ති කරගන්නව. කායසංඛාරො, වචී සංඛාරො, චිත්ත සංඛාරො කියන සංඛාර තුන ම වැඩ කළා. මේ පසුබිම් ක්‍රියා මාර්ගය ඉදිරියට පණිනවා. කොහොම ද? **“සඛිබාරපච්චයා විඤ්ඤාණං”** විඤ්ඤාණය නිකං ආවෙ නෑ. පටිච්චසමුප්පාදය කියන කොට නිකත් පෙළට නෙ අපි කියන්නේ. කියන කොට වෙන ක්‍රමයකට කියන්න බෑ. පෙළට කියන්න වෙනවා. පෙළට කිව්ව ගමන් මේක පෙළක් කියල තමයි, හිතාගන්නේ. විඤ්ඤාණය සමුදය වුණා කියන්නේ නිකං සමුදය වුණා නෙවෙයි. නාමරූපයත් සමුදය වුණා. සළායතනත් සමුදය වුණා. එස්සයත් සමුදය වුණා. වේදනාවත් සමුදය වුණා. තණ්හා, උපාදාන, භව, ජාති, ජරාමරණ ඔක්කොම සමුදය වුණා. සමුදය වෙලයි, තියෙන්නේ. මෙන්න මේ සන්ධිස්ථානය අපේ බෝසතාණන් වහන්සේලා හොයාගත්තයින් පස්සෙ උන්වහන්සේලා දක්ක මේ විඤ්ඤාණ නාමරූප මවන කල් **“එසාවකා වට්ටං වත්තති ඉෂ්ඨත්තං පඤ්ඤාපනය, යද්දිං නාමරූප සහ විඤ්ඤාණෙන”** මේ සංසාර වට්ටය දිගින් දිගට සකස් වෙනව. එතකොට ආත්මයක් නෙවෙයි. **“සො කරොති සො පටිසංවෙදියති”** හෙතෙම කරයි, හෙතෙම විඳියි කියල කියන්න කෙනෙක් නෑ. උපදින්නේ දුක ම උපදියි. නිරුද්ධවන්නේ දුක ම නිරුද්ධ වෙයි. **“දුක්ඛමෙවහි උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති දුක්ඛං නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති”**

දුක නිරුද්ධ වුණොත් මං ඉවරයි කියල බයවෙන්න දෙයක් නෑ. මං මවාගත්ත එක්කෙනා නෙ. අපේ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලෙ අපේ ආනන්ද හාමුදුරුවො හිඤ්ඤන් වහන්සේලා අමතල පුංචි බණක් කියනව. මං මේ ශාසනයට නවකයෙක් කාලෙ ඇවැත්නි, පුණ්ණ මන්තානිපුත්ත හාමුදුරුවො අපට මෙහෙම බණක් කිව්ව. නැවත නැවතත් කියමින් උන්වහන්සේ අපට බොහෝ අනුකම්පා කළා. මොකක් ද කියල දුන්නෙ. **“උපාදාය බො ආනන්ද අස්මිති හොති, නො අනුපාදාය”** අල්ලගත්තොත් තමයි, ආනන්ද මම වෙන්නෙ, නැත්නම් නෑ. මොකක් අල්ලගෙන ද? **“රූපං උපාදාය අස්මිති හොති, නො අනුපාදාය”** රූපය අල්ලගත්තොත් තමයි, ආනන්ද **“මම වෙමි”** යන්න වෙන්නෙ. නැත්තං නෑ. මොනව ද, මේ අල්ලගන්න රූප. නාමය විසින් මවල දෙන රූප නෙ. විඤ්ඤාණය විසින් අල්ලල දෙන නාමරූපයෙහි රූපය නෙ. දැන් මේ අපි මවන රූප ගබඩා කරන්න තැනක් නෑ. අල්මාරිවල දාන්න බෑ. **“වෙදනං උපාදාය අස්මිති හොති”** වින්දනය අල්ලගෙන තමයි, **“මම වෙමි”** යන්න වෙන්නෙ. නැත්තං නෑ. **“සඤ්ඤං උපාදාය අස්මිති හොති”** සඤ්ඤාව අල්ලගෙනයි, **“මම”** වෙමි යන්න වෙන්නෙ නැත්තං නෑ. **“සච්ඛාරෙ උපාදාය අස්මිති හොති නො අනුපාදාය”** සංස්කාර අල්ලගෙනයි **“මම වෙමි”** යන්න වෙන්නෙ, නැත්තං නෑ. **“විඤ්ඤාණං උපාදාය අස්මිති හොති, නො අනුපාදාය.”** විඤ්ඤාණය අල්ලගත්තොත් **“මම වෙමි”** යන්න වේ. නැත්තං නෑ. අපි අල්ලගන්නව නෙ. ආං උපාදානය. **“උප”** කියන්නෙ සමීපෙ. **“ආදාන”** කියන්නෙ ඇදගන්නව. එතකොට මේ සිද්ධිය අපි තේරුම් ගන්න ඕන, මුලින් බණ අහල. නැත්නම් සුත්‍ර

කියවල. නේ ද? කියෙව්වට එකපාරට ම තේරුම එන්නෙ නෑ. එකපාරට අපේ මනසට වැටහෙන්නෙ නෑ.

ඒක හින්ද දැන් අපි බලමු මෙතනදී මොකක් ද මේ නාමරූප අත්දැකීම් ලෝකය කියල. අපි අනිත්‍ය වශයෙන් බලන්න ඕන ඒක නෙ. ඇති වුණා. නිරුද්ධ වුණා. ආයෙ ඇති වෙනව. ඇයි, ඇතිවෙන්නෙ. මොකද නාමරූපය විඤ්ඤාණය විසින් මවනව. විඤ්ඤාණය නිරුද්ධ වෙන කොට නාමරූපත් නිරුද්ධ වෙනව. ඔන්න ඔතන නාමරූප විඤ්ඤාණය මවනව, විඤ්ඤාණය නාමරූප මවනව, කියල දෙකක් කියෙනවනෙ. දැන් අපි ඕක තේරුම් ගනිමු. දැන් අපේ හිතේ නාමධර්ම ඇති වෙන කොට විඤ්ඤාණය නැතුව පහළ වෙන්නෙ නෑ. හැබැයි නාමධර්ම දිගට තියාගන්න බෑ. විඤ්ඤාණය විසින් තණ්හාව ඉස්සරහට දාල ආයෙ නාමධර්ම මවනව. ඒ නාමධර්ම තිබුණයි කියල විඤ්ඤාණයට දිගට ඉන්න බෑ. ඒ නාමධර්ම විසින් වේදනා, සඤ්ඤා, වෙතනා, එස්ස, මනසිකාර යන නාමධර්ම විසින් විඤ්ඤාණය මවනව. ඒ නිසා මේක අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයයි කිව්ව. මේ අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චයතාව තුළ ස්ථිර සාර ධර්මතාවක් පවතින්නෙ නෑ. ඒක නිසා අපේ බුදුරජාණන් වහන්සේ අපට අනිත්‍ය සංඥාව වඩන්න කිව්වෙ මමඤ්ඤ මැවෙන තැනයි. මේකෙ සමුදය නිරෝධය පෙනෙන්නෙ නැති නිසා අපි මේක එකක් හැටියට ගන්නව. සක්කායදිට්ඨිය සමුදය නිරෝධ ක්‍රියාවලියක් කියල අපි දකින්නෙ නෑ. අපි දකින්නෙ එකක්. දැන් මේ ඔරලොසුව දිහැ මං බලාගෙන හිටියොත් එහෙම මට දිගට ම පෙනෙන්නෙ එක ම ඔරලෝසුව. නමුත් සිත් ප්‍රවාහයේ සිදුවන පරිවර්තනය අපිට පෙනෙන්නෙ නෑ. ඒ

චුණාට අපි ටිකක් බලමු, මෙතන පිරිසක් වාඩි වෙලා ඉන්නව. එක් එක්කෙනාගේ මුණවල් දිහා බලාගෙන බලාගෙන යන කොට බලන බලන එක්කෙනා අනුව මුහුණුවර වෙනස් වෙමින් පෙනෙන හැටි. ඔරලෝසුවේ කටු දිහා බලාගෙන හිටියොත් වෙනස් වීම දකිනවා. ඒකෙ වෙනස් වීම නෙමෙයි, අපට පහල වන සිත්වල වෙනස් වීම. අපි දකින්න ඕන, බාහිර දේවල් වල වෙනස් වීම අනිත්‍යතාව නෙමෙයි. ඒ නිසා අපේ බුදුරජාණන් වහන්සේ අනිත්‍ය සංඥාව වඩන්න කිව්වෙ මොකක් නැති කරන්න ද? ඔන්න තේරුම් ගන්න. **“අනිච්චසඤ්ඤා භාවෙනබ්බා අස්මිමාන සමුග්ඝාතාය”** මේ රූප මැව්ණේ කොහේ ද? මෙහේ. අපියි, මනසේ මැවෙන කොට අල්ලා ගත්තෙ. චේතනා සංස්කාර මැවුණේ මෙහේ. **“රූපං උපාදාය අස්මිති භොති”** කියන තැන විතරයි මවාගත්ත රූපය තියෙන්නෙ. ඒ මවාගත්ත එව්ව ම යි මම වෙන්නෙ, මගේ වෙන්නෙ. සාමාන්‍යයෙන් අපට මේ සියුම් තැන් පේන්නෙ නෑ. දූන් අපි හිතමු, මෙහෙම. අපට හිතෙනවා මම ඉන්නව, මම හිතනවා, කියන්නෙ දෙකක් කියල. මම වෙන ම යි, හිත වෙන මයි, කියල දෙකක් වගේ පේනව නෙ. සාමාන්‍ය ලොකයාට එහෙමයි. නමුත් චේතනා ක්‍රියාකාරිත්වය ඇරෙන්න වෙන මොකුත් නෑ. **“චිත්තනමත්තං එව චිත්තං”** කියල කිව්වෙ ඒ නිසා. **“චිත්තෙතීති චිත්තං”** සිතන්නේ සිතයි කිව්වොත් සිත කර්තෘ වෙලා. **“චිත්තෙති එතෙනාති චිත්තං”** යමකින් සිතයි ද, එය සිත වෙයි, කිව්වොත් සිත උපකරණයක් වෙලා. ඒ දෙක ම නෙමෙයි. චිත්තන මාත්‍රය ම යි සිත.

දූන් අපි පයවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ අරන් බලමු. ඒකත් හොඳ දෙයක් තේරුම් ගන්න. ටිකක් දාර්ශනික ස්වරූපයක් මෙකෙ තියෙනව. අපි ඉතින් හිතනව, පයවිය තද ගතියේ යුක්තයි කියල. පයවිය වෙනමයි. තදගතිය වෙනමයි. ද්‍රව්‍යය වෙනමයි. ගුණය වෙනමයි. එහෙම නේ සාමාන්‍ය ලෝකයා හිතන්නෙ. නමුත් තවත් ගැඹුරට යනකොට “**කක්බලත්තමෙව පයවි**” රච ගතිය ම පයවි කියල කිව්ව. ඒත් අපට තාම දෙකක් වගේ තමයි, ජේන්නෙ. නමුත් අපි තේරුම් ගත්තොත් මෙහෙම, තද බුරුල කියන්නේ මගේ අත්දැකීමයි. තෙතමනය, බැඳීම කියන්නෙ මගේ අත්දැකීමයි. උණුසුම සිසිල කියන්නෙ මගේ අත්දැකීමයි. වංචලත්වය සැලෙන බව මගේ අත්දැකීමයි. මේ අත්දැකීම් හතර තමයි අපි ලබන්නෙ. එතකොට අර ද්‍රව්‍ය, ගුණ දෙකක් හැටියට හිතන එක නැතුව යනවා. අපි මේ ලෝකය අපේ කෙලෙස් තුළින්, අපේ පුහුදුන් දැකීම තුළින් අපි කරල තියෙන නම් කිරීම, විග්‍රහ කරගැනීම අහෝසි වෙලා යනව. ඔන්න ඕකයි, බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මයේ තියෙන විශේෂතාව. “මම හිතමි” නෙමෙයි නෙ. ඒ නිසා අනිච්ච සඤ්ඤාව වැඩිය යුත්තෙ අස්මි මානය උගුලුවා දාන්නයි. රූපයෙන් තොරව, වේදනාවෙන් තොරව, සඤ්ඤාවෙන් තොරව, චේතනාවෙන් තොරව, දැනීමෙන් තොරව “මම” යන්නක් නෑ. මේ ක්‍රියාකාරිත්ව පහ ම තමයි, “මම”. එහෙනම් උපාදානස්කන්ධ අනිත්‍ය වශයෙන් දකිනව කියන්නෙ, අපේ සිතේ ස්වභාව අනිත්‍ය වශයෙන් දැකීමයි. ඒවා අනිත්‍යතාවෙන් දකිනවා කියල කියන්නෙ “අස්මි මානය” මවන තැන ම අනිත්‍යතාව දකිනවා කියන එකයි. “මම වෙමි” යන්න

හිතාගැනීමක් විතරයි. (අස්මිති හික්බවෙ, මඤ්ඤිතමෙතං) මඤ්ඤිතයක්. හිතා ගැනිල්ලක්.

දැන් මේ කථා කළේ මොනව ද? සංජානනයට අයිති මට්ටම ඉවත් කරලා, පැත්තකින් තියල, අභිජානාති මට්ටමෙන් ලෝකය දකිනව. ඔය වැඩේ පුරුදු වෙච්ච ගෘහස්ථ කාමභෝගියො ගැන තමයි, අර කලින් කථා කළෙත්. ඒක තේරුම සක්කායදිට්ඨිය ප්‍රභාණය කරන එක්කෙනා තුළත් ප්‍රභාණය කළ එක්කෙනා තුළත් තව ම සක්කාය සමුදය ඉවර වෙලා නෑ. දැන් මේක කථා කරනකොට හිතෙනවා එහෙනම් ව්‍යවහාරික ලෝකය බිඳ වැටෙනවා නේ ද, කියල. ඔය විදියට හිතන්න ගියාම. ව්‍යවහාරික ලෝකය එව්වර තියාගන්න කලබල වෙන්න ඕන කරන වටින දෙයක් නෙමෙයි. එසේ නමුත් ව්‍යවහාරික ලෝකය නැතැයි කියා හෝ ඇතැයි කියා හෝ අපේ බුදුභාමුදුරුවෝ දේශනා කරන්න යන්නේ නෑ. ලෝකිකත්වයට බර ගෘහස්ථ සමාජය මේ බණ වැඩියෙන් අහනවා. මං මෙහෙම කියන්නේ, ආර්යශ්‍රාවක කියන වචනේ පාවිච්චි කරල බුදුභාමුදුරුවෝ ආර්යකය ගැනත් කියල දන්න නේ. මං ඒකටත් වාක්‍යයක් කියන්නම්. අපි ගනිමු පත්තකම්ම සූත්‍රය, අභිගුත්තර නිකායේ. “ඉධ ගහපති, අරියසාවකො උට්ඨානවිරියාධිගතෙහි බාහාබල පරිච්ඡෙහි සෙදාවක්ඛිත්තෙහි ධම්මිකෙහි ධම්මලද්ධෙහි භොගෙහි අත්තානං සුබෙති පිණෙති සම්මාසුඛං පරිහරති.” කියල වාක්‍යයක් තියෙනව නේ. ගෘහපතිය, ආර්යශ්‍රාවකයෙක්, මේ භාමුදුරු කෙනෙක් ගැන හිතල නෙමෙයි, අරියසාවක කියන වචනේ පාවිච්චි කළේ. ගෘහස්ථ පුද්ගලයාට, හරිද. ආර්යශ්‍රාවකයෙක් උත්සාහයෙන් වීර්යයෙන් බාහු බලයෙන්

යමක් උපයල තමා සැපතට පිණිවිටට පත් වෙනව. මනා සැප පරිහරණයක් කරනවා, කියල වචනයක් වදාළ බුදුහාමුදුරුවෝ. දැන් මේ බණ ඇහුවයි කියල, මේ ගෙයිනුත් වැඩක් නෑ, මේ ඉඩමත් ඕන් නෑ. මම අර අගුවට වෙලා ඉන්නව කියල ඉන්න ද ලෑස්ති වෙන්නෙ. නෑනෙ නේ ද? සැප පහසුවට භය වෙන්න එපා කියල නෙ මේ කියන්නේ. මනා සැප පරිහරණයක් කරන්න. නො මනා සැප එහෙම නෙවෙයි, කියන එක නේ.

මොක ද, දැන් ලෝකයාට තියෙන දෙයක් තමයි, සාමාන්‍යයෙන් පන්සිල්වත් රැකගන්න ඕන කියල සම්මතයක් තියෙනව නෙ. පන්සිල් දෙන්නෙ ඒක නෙ. නමුත් කරන්න ම බැරි වැඩෙත් ඕක නෙ, නේ ද. ඒ නිසා බැලූ බැලූ අත පන්සිල් කැඩෙන ගති ඔහේ තියෙනවා. දැන් අපි වගේ බුදුහාමුදුරුවෝ නම් ඉස්සර මුලුමහත් සමාජයක් ම එකවර සිල්වත් කරන්න මහන්සි ගත්තෙ නෑ. බුදුහාමුදුරුවෝ මහන්සි ගත්තෙ මේකට දැන් ලෑස්ති වෙව්ව පිරිසක් ඇවිල්ල ඉන්න නිසා ඒ අයට ම. දැන් මේ පණිවිඩේ දෙනව, කියල දම් දෙසන එකනෙ. හැබැයි මේ වෙලාවෙ පණිවිඩේ ගන්න බැරි කෙනා වුණත් බණ අහන එක වටිනව. ඇයි ඒ? උවමනා වැඩේට මනස සකස් වෙන්නේ මේ ඇහිල්ල තුළයි. මෙනෙහි කිරිල්ල තුළයි. ඒ නිසා මේවා අහන්න ඕන. මේවා අයින් කරල දාල, අනේ ඔව්වර එය මිනිස්සුන්ට කියල වැඩක් නෑ, කියල නිකන් ඉන්න හොඳ නෑ.

ඒ නිසා මට සිද්ධවෙනව මේ ධර්ම දේශනාවෙ දී, සිතිවිලි ක්‍රියාකාරිත්වය වැඩකරන හැටින් ටිකක් කියන්න. නැත්නම් බෑ නෙ. අඩුවක් වෙනව නේ. මේ විදියට සාකච්ඡා කරමින් සංවාදශීලීව කථා කරන ක්‍රමයට තමා ම. වැඩියෙන්

කැමති. ඔය කියාගෙන කියාගෙන යන ක්‍රමය මට හරියන්නෙ
 නෑ. ඒකෙන් වෙන්නෙ මොකක් ද? මගෙ සිතට මතු වෙච්ච
 අදහස් ටික මුලින් කියනවා. මේ හරිය කිව්වෙ නෑනෙ කියල
 පස්සෙ හිතෙනව, උවමනා හරිය කියව්ලා නෑනෙ කියල.
 සාකච්ඡා කරනව නම් අන්න නියම තැනට එනවා. අපේ සූත්‍ර
 දේශනා බැලුව ම තියෙන්නෙ බුදුහාමුදුරුවො දිගින් දිගට පැය
 ගණන් කියපු එච්ච නෙමෙයි නෙ. ප්‍රශ්න කරනවා පිළිතුරු
 දෙනවා. ඒක එහෙම ම නෙමෙයි, මෙහෙමයි, කියනවා. හරි,
 ඒක තමයි හරි විදිය, කියනවා, ඔය සාකච්ඡා තියෙන්නෙ, අන්න
 ඒ විදියට. සම්මුඛ සන්නිවේදනය තමා ධර්ම සන්නිවේදනයේ
 ඉහළ ම එක. ඉතින් දැන් මොකක් ද, මං කියන්න පටන් ගත්තෙ,
 මේ සිතිවිලි ලෝකය කොහොම ද සකස් වෙන්නෙ කියල.
 ගෘහස්ථ සමාජමය ජීවිත ගතකරන අයගේ කුතුහලයන්
 සංසිද්දෙන් තමයි, අර ව්‍යග්ඝපජ්ජ සූත්‍රයෙන් කරුණු කිව්වෙ.
 පත්තකම්ම සූත්‍රයෙන් කරුණු ටිකක් මතක් කළේ.
 ආර්යශ්‍රාවකයාගේ සමාජ ජීවිතය, ආර්ථික ජීවිතය ඒවයින්
 කියැවෙනවා. අනන්ත අප්‍රමාණ කරුණු තියනව ඒ විදියට මතක්
 කරන්න. එතකොට ඒවා විතරක් කිව්වා වෙනව. දැන් චූළමනා
 කරනව මේ පින්චතුන්ට වෙසෙස් නුවණින් බලන හැටි ඉගෙන
 ගන්න. ඒ සඳහා අපි දැන් තේරුම් ගන්නා ඇසට රූපයක්
 පෙනෙනවා කියල කියන කොට අපි සාමාන්‍යයෙන් පුරුදු
 වෙලා තියෙන්නෙ තියන දේවල් පෙනෙනවා කියල හිතන්න.
 මොකද, ඊයේ බලපුවාමත් ඒක එතන තිබුණ. දැනත් බලන
 කොට ඒක එතන තියෙනවා. හෙට බැලුවොත් ඒත් තියෙයි.
 ඉතින් තියෙනව නෙ බාහිර ලෝකෙ. ඒ තියෙන එක ගැන අපිට

කරදර වෙන්න ඕන නෑ. අපට එය සමුදය වෙන්නෙ දකින විටයි. බලන විටයි. ඇහෙන විටයි. ආඝ්‍රාණය වනවිටයි. රස දැනෙන විටයි. ස්පර්ශ වනවිටයි. කල්පනා වන විටයි. දැන් ඔය සමහර අයට තියෙන ප්‍රශ්න ගැටලු අමතක කරල සාමාන්‍ය විදියට ඉන්න කොට තව කෙනෙක් හිතවත් කමට, “කොහොම ද දැන් අර ප්‍රශ්නෙ” කියල අහනව. “මතක් කරන්න එපා” කියමින් ඔන්න මේ අගේට අපූරුවට හිටිය මිනිහට තරහ ගිහිල්ල. දැන් අර අතීතෙත් එක්ක තරහ ගිහිල්ල, කියවන්න පටන් ගන්නවා. මේ අපූරුවට හිටිය මනුස්සයට මොකද වුනේ ඒ වෙලාවෙ. එහෙම මතක් වුණේ නැත්නම් එයා අපූරුවට හිතා වෙච්ඞ ඉන්න වෙලාව. දැන් ඕන් අලුත් වුණා. කොහෙන් ද ඒක ආවේ. අපි කියමු ඒක කථා බහෙන් වචන හුවමාරු වෙච්ඞ ප්‍රශ්නයක් කියල. ඒ වෙලාවේ ආවේ කණෙන්. දැන් ආවෙ මනෙන්. මනොද්වාරයෙන්. ධම්මාලම්භනයක් වශයෙන්. දැන් ඉතින් අමතක වෙන්නෙ ම නෑ. ඔය වෙලාවෙ හිතවතා “එහෙනම් මං ගිහින් එන්නම්” කියල පිටට තට්ටුවකුත් දාල ගියත් තව පැය කීපයක් අරක මතක් වෙනව. අපි හිත හිතා ඉඳල ප්‍රශ්න වැඩි කරගන්නෙ නැද්ද? හිත හිතා ඉඳගෙන ප්‍රශ්න වැඩි කරගන්නව. හිතුවෙ නැත්නම් ඒ ප්‍රශ්නෙ එන්නෙ නෑ. අම්මෝ හිතාගෙන යනකොට භයත් හිතෙනව කියල කියන්නෙ. එහෙනම් අවුලක් මේ හදාගත්තෙ. හිතාගෙන යන කොට බයේ බෑ, කියල කියන්නෙ හිතුවෙ නැත්නම් බය නෑ. ඔන්න ඕක දැන් අපිට ලෝකයක් වුණා. බය ලෝකයක් ආවා. සමුදය වුණා ඒ නිසා අපි වක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ව උප්පජ්ජති වක්ඛු විඤ්ඤාණං කියන එක හැමදාම කථා කරල තියෙන හින්දා, අපි

එහෙනම් බලමු “මනො ව පටිච්ච ධම්මෙ ව උප්පජ්ජති මනොවිඤ්ඤාණං. තිණ්ණං සංගති එස්සො” මනසත් ධම්මත් ප්‍රත්‍යය වෙලා මනොවිඤ්ඤාණය ඇති වෙනව. මේ තුනෙහි එක්ව යාම එස්සයි. දැන් මනසට සංකල්පයක් එන කොට තමයි මනස සමුදය වෙන්නෙ. එතකම් මනස සමුදය වෙන්නෙ නෑ. හැබැයි අපට මනස සමුදය නො වුණ අවස්ථාවක් හමුවෙන්නෙ නෑ. ඒ ඇයි? මනස සමුදය වෙච්ච අවස්ථාවක් විතරයි අපි දන්නෙ. මනස සමුදය නො වෙච්ච අවස්ථාව අපි දන්නෙ නෑ. නින්ද ගිහින් ඉන්න වෙලාව අපි දන්නෙ නෑ. හැබැයි, මනස හැම තිස්සෙම රෙඩිපිට තියෙනවා කියල තමයි අපි කවුරුත් හිතාගෙන ඉන්නෙ. ඇයි, ඇහැරිච්ච වෙලාවෙ ඉදන් යළි නිදට යනකම් පසිඳුරන්ගෙන් ලැබෙණ ඒවත් භුක්ති විඳින්නෙ මනසයි. ඒ නිසා මනසට සංකල්ප ආවොත් විතරයි මනස සමුදය වෙන්නේ කියල අපට වැටහෙන්නෙ නෑ. ඇයි, හැම තිස්සෙම සංකල්පනාවක් අල්ලගෙන නෙ ඉන්නේ. ඔන්න වෙච්ච වැඩේ.

ඒක හින්දා “පඤ්චකාමගුණා ලොකෙ මනො ජට්ඨා පච්චේදිතා” ඒ මොන සූත්‍රයේ ද, එණිජඞ්ඞ සූත්‍රයේ නෙ. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා දේවතාවන්ට එතනයි ඡන්ද්‍රාගය බැහැර කරන්න ඕන. අපි ඇහින්, කණින්, නැහැයෙන්, දිවින්, කයින්, මනෙන් ගත්ත ඒවා දැන් අපේ පෙර අත්දැකීම් වශයෙන් ගබඩා කරගෙන තියෙනව. ආන් අපේ සංඥා ලෝකය. අරමුණු ලැබෙණ කොට සංඥා ලෝකය අවදි වෙනව. අපි ලෝකය බලන්නෙ කෙලෙස් තුළින් අවදි වෙලා. මූලික වශයෙන් කෙලෙස් තුළින් බලන කොට මට මගේ කෙලෙස්

හඳුන්වල දෙනව අන්න ලස්සන එකක් කියල. අන්න කැන
 එකක් කියල. ලස්සන, කැන කොහෙද තිබුණෙ. මනසෙ. ඒව
 ඉතින් මතක් කරල දෙනව. අර අපුරුවට හිටිය මනුස්සයටත්
 හිතවතා ඇවිල්ල, “දැන් කොහොම ද, ඔයාගේ ප්‍රශ්න” කියල
 අවුස්සල තියල ගිහින් තියෙන්නෙ. එහෙම කරනව නෙ සමහරු
 නේ ද? ඉතින් මෙයා දැන් ඇවිස්සිලා. මේක දැන් සංසුන් වෙන්න
 සැහෙන වෙලාවක් යනව. ඇයි, නාමරූප මවනවා. දිගින් දිගට
 විඤ්ඤාණය නාමරූපත් නාමරූපය විඤ්ඤාණයත් මවනව.
 කේන්තිය පැයක් අල්ලල හිටිය. එහෙම වෙනව නේද?
 ලෝකයාට ඉතින් දැන් ඇතිවුණේ මොකක් ද? ලෝභයයි.
 ද්වේෂයයි. මෝහයයි. මෝහය නේ ද මේ වැඩේ කරේ. මෝහය
 කියන්නෙ මං ඉන්නව. මම අත්දකින දේ තියෙනවා. අපි සරළ
 විදියට ගත්තාම දැන් මෙන්න මේ ටික ගන්න. **“ඉමස්මිඤ්ච
 සවිඤ්ඤාණකෙ කායෙ ඛහිද්ධා ච සබ්බ නිමිත්තෙසු අහිංකාර
 මමිංකාර මානානුසයා සුත්‍රයේ තියෙන්නෙ න භොන්ති
 කියලයි. භොන්ති කියල තැනක් හම්බ වෙන්නෙ නෑ. ඔතන න
 භොන්ති කියල තියෙන්නෙ, මානානුසයෙන් මිදීම ගැන කියන්න
 ගිය අවස්ථාවක. සාමාන්‍ය ලෝකයාට සිදු වෙන්නෙ මේ
 සවිඤ්ඤාණක කයත් බාහිර නිමිතික් පිළිබඳව මම සහ මගේ
 යන මානානුසය විමයි. ලෝකය පැණවෙන තැන ඔතනයි. මේ
 සවිඤ්ඤාණක කයෙහිත් බාහිර නිමිති වලත්. බාහිර නිමිති
 කියන්නෙ බාහිර තියන දේවල් නෙමෙයි. බාහිරය අත්දකිනවා
 කියල බාහිරය ඔස්සේ මවාගත්ත ඇහින් කනින් නැහැයෙන්
 දිවෙත් කයින් මනින් මවාගත්ත ඒව තමයි බහිද්ධෙ. මනසට
 සංකල්පයක් ආව නම් ඒක බහිද්ධ. ඔය සියලු නිමිති ගැන**

තමයි, "මම" සංඥාව එන්නේ. (අභිච්ඡාර) "මගේ" කියන සංඥාව එන්නේ. (මමිච්ඡාර) දැන් අපේ අත්දැකීම් ලෝකයේ සමුදය හමිබ වුණා. මම, මගේ කියන අනුසය සමුදය වන තැන හමිබ වුණා. යමක් අනුසය වුණා කියන්නේ ඒක අපට ගණං වැටුණා. "යඤ්ච අනුසෙති තෙන සඛ්ඛං ගච්ඡති" ගිණුමට බැර වුණා.

අපි සරළව ව්‍යවහාරික ලෝකය ගනිමු. ලෝකයක් තියෙවා කියන්නේ, අනුසය වුණා කියන එකයි. ගිණුමට බැර වුණා. අපි දවසේ පැය 24 ක් කුළ කොයි තරම් අපි අනුසය ගිණුමට බැර කරගන්නව ද? බැර කරගත්ත දේවල් අනුව ලෝකය දිහැ බලන්න අපි පෙළඹෙනවා. දැන් මේ මෑත කාලෙක ඉඳන් පත්තර බැලිල්ල නතර කරල දුම්ම. ඔය ඉඳල හිටල කෙහෙල් ඇවරියක් ඔතාගෙන ආපු කොළ කැල්ලක් ඉතින් බලනව. ඒ හින්දා රටේ වෙන දේවල් මොනව ද කියල මම හරියට දන්නව අඩුයි. දැන් බලාගෙන ගියාම හිතෙනවා අපි හැමදාම යාවත්කාලීන වෙන්න ඕන කියල හිතනවනේ. ඕකට ඉංග්‍රීසි වචනය කිව්වම තමයි කට්ටියට හොඳට ම තේරෙන්නේ. "අප්චේටි" වෙන්න ඕන කියනවනේ. වැඩක් නෑ. අතහැරල දාපුවාම ගොඩක් නිදහස්. හැබැයි, ඉතින් මං කියන එක හැම කෙනාට ම කරන්න බෑ. තමතමන්ගේ යම් යම් වෘත්තීය මට්ටම් අනුව සමාජයේ ජීවන ක්‍රියාවලිය අනුව යමකුට අප්චේටි වීම අවශ්‍ය වෙන්න පුළුවන්. මේ නිදර්ශනයකට කිව්වේ. ඕන්නම් අතහැරල දාන්න පුළුවන්. දැන් එතකොට පැහැදිලිව පේනවා යමක් දන්නේ නැති නම් ඒක මට කාරණයක් වෙන්නේ නෑ. දැන් ඊයේ රාත්‍රියේ බණ දැම්මයිත් පස්සෙ බණට කලින් ටේඩියෝ

එකේ කොහෙ ද ආපදාවකට ලක් වෙච්ච පිරිසක් ගැන කියනව. බණ ඉවර වුණයින් පස්සේ බුදුන් වදින්න යන එකයි, මං කරන්නෙ. එහෙම නැතුව දැන් හිතන්නකෝ ප්‍රචාන්ති අහල බලනව කියල. බලපුවාම උතුරු ප්‍රදේශයේ ජල ගැලීමක්. ඉතින් ඒව දැනගන්න ඕන අය දැනගෙන කටයුතු කරන්න ඕන. ඉතින් මං ඕක දැනගත්ත කියල දැනගත්ත විතරනෙ. අපි හුඟක් දේවල් දැනගෙන ඉන්න ඕන. එහෙම නැත්නම් හොඳ නෑ කියල අපි හිතුවට දැන ගැනීම ම තමයි වැරද්ද. දැනගෙන නො හිටිය නම් ඒ ප්‍රශ්නෙ නෑ. මොකක් හරි ඒ අනුව සංකල්ප ගොඩ නගනවා. දැන් ඔන්න ඕකට අපේ බුදුරජාණන් වහන්සේ හරි සරළ නිදසුනක් පෙන්නවා. දැන් **ඉමස්මිං සති ඉදං භොති** කියන එකේ සම්බන්ධතාව තේරෙණව නෙ. මේකෙ කාල වශයෙන් පරතරයක් නෑ. සමකාලීන සහජාත ප්‍රත්‍යා සම්බන්ධතාවක් දක්කා කියන්නෙ. ඉඤ්ජියයක් පහළ වුණා, නිමිත්තත් පහළ වුණා. විඤ්ඤාණෙත් පහළ වුණා. තිණ්ණං සංගති එස්සො කියල නෙ කිව්වෙ. මනො ව පටිච්ච ධම්මේ ව කියන කාරණේ කියන්න ගිහිල්ලා නේ දැන් මෙතෙන්ට ආවෙ. අර උදාහරණයක් කියන්න ඕනයි කියල කිව්වනෙ මේ ව්‍යවහාර ලෝකෙ ඉන්න අයට තේරෙන්න. බුදුහාමුදුරුවෝ දේවදහ සුත්‍රයේ දී සරළ උදාහරණයක් දීල තියෙනව. සමාවෙන්න ඕන මට මේ වගේ නිදසුනක් කියන්න වුණාට. ලේසි හින්ද මම මේක කියන්නෙ. බුදුහාමුදුරුවෝ මේක කියල තියෙන නිසා මට බය නැතිව කිව්වැහැකි. යම් පුරුෂයකුට කිසියම් ස්ත්‍රියක් දෑකල ඇය පිළිබඳ සිතක් පහළ වෙනව. ඕක සාමාන්‍ය ලෝකෙ සිද්ධියක් නෙ නේද? ඇය පිළිබඳ සිතක් පහළ වුණයින් පස්සෙ දැන් ඇය ගැන

මානසිකව සංකල්ප ගොඩනැගිල්ලක් කරනව නෙ. ඔහු දකිනව අර තැනැත්තිය තවත් පිරිමි පිරිසක් එක්ක කතාබහ කර කර උස් හඬින් හිනා වෙමින් ඉන්නව. එතකොට මොකක් ද, අර පුද්ගලයට හිතෙන්නෙ. නුරුස්සන හැඟීම් ඇති වෙනව. තරහක් ඇති වෙනව. ඊර්ෂ්‍යාවක් ඇති වෙනව. හිතේ ගැටුමක් ඇති වෙනව. හරි වැඩක් නෙ මේ වෙන්නෙ කියල. ඊට පස්සෙ කලක් ගියාම හිතෙතව ඕන් නෑ. වැඩක් නෑ මං අතහැරල දානව. දැන් හිතේ අදහස අතහැරල. ඊට පස්සෙත් දකිනව ඇය පිරිමින් එක්ක උස් හඬින් කථා කර කර හිනා වෙවී ඉන්නව. දැන් හිත නරක් වෙන්නෙ නෑ. දැන් කොහෙ ද, ප්‍රශ්නෙ හැදුනෙ. හොඳට ම තේරෙනව දැන් ආයතන සමුදය වෙන හැටි. අනේ අර ගැණු මනුස්සය දන්නෙත් නෑ. අපේ බුදුරජාණන් වහන්සේ උපමාවන් දෙන හැටි හරි ලස්සනයි. දාර්ශනික වශයෙන් හර බර ලේසියෙන් දිරවන්නෙ නැති වාගේ මාලාවකින් නෙවෙයි අපේ බුදුරජාණන් වහන්සේ අපට ධර්ම සත්‍යය දුන්නෙ. ව්‍යවහාරික ජීවිතෙන් නිදසුන් අරගෙන. දැන් අර පුද්ගලයට වුනේ ඇහින් දැකල, පස්සේ සිතින් මෙනෙහි කරල. **“මනො ව පටිච්ච ධම්මෙ ව උප්පජ්ජති මනෝවිඤ්ඤාණං. තිණ්ණං සංගති එස්සො”** මනසත් ධම්මත් මනෝවිඤ්ඤාණයත් එක්ව යාම මනොසම්පස්සයයි. ඒ එක්ව යාම තියෙන කොටයි මනස සමුදය වුණෙත්, ධම්මය සමුදය වුණෙත්, මනෝවිඤ්ඤාණය සමුදය වුනෙත්. ඕව තුන් තැනෙක තිබිල එකතු වුණා නෙවෙයි. ඒ එක්ව යාම ම යි, එස්සය. ස්පර්ශයේ සමුදය ගැන කථා කළ වෙනත් තැන් තියෙනව. කලහවිවාද සූත්‍රයේ **“එස්සො නු ලොකස්මිං කුතො නිදානා”** කියන ප්‍රශ්නය ට බුදුරජාණන්

වහන්සේ පිළිතුරු දෙන්නේ “නාමඤ්ච රූපඤ්ච පටිච්ච එස්සා” නාමරූප ප්‍රත්‍යයෙන් එස්සය වෙනව කියලයි. දැන් හරි නේ. නාමරූප තියෙනව නම් එස්සයත් තියෙනව. ඉතින් මේ මොහොත තුළ තමා අපි මේවා තේරුම් ගන්න ඕන. දැන් අර හේමක මානවකයාට බුදුහාමුදුරුවෝ වදාළ දේ බලන්න. හේමක මානවකයා ඉල්ලුවේ මොකක් ද? දැන් දැනගෙන තණ්හාව නැති කරන්න දෙයක් මට කියල දෙන්න කියල නෙ. “යං විදිඤා සතො වරං” යමක් දැනගෙන මට තණ්හාව නැති කරන්න කටයුතු කරන්න මග කියලා දෙන්න කියල නෙ. බලන්න කොච්චර ලස්සන ඉල්ලීමක් ද?

“ඉධ දිට්ඨ සුඛ මුත විඤ්ඤාතෙසු පියරූපෙසු හෙමක, ඡන්දරාග විනොදනං නිබ්බානපදමච්චුතං.”

හේමක, දුටු ඇසු හැඳිනගත් දැනගත් ප්‍රිය ස්වභාවයන් පිළිබඳ ඡන්දරාගය බැහැර කිරීම නිවනයි. නිවනට ම මග කියල ඉවරයි. මේ මුලුමහත් සසර ම අපි හඳල තියෙන්නෙ කල්ප ගණන් මේ සසර හැදුවේ ඔය විදියට මේ ආයතන හයෙන්. මේ නාමරූප විඤ්ඤාණත් එක්ක මේ රහස අපිට දැනගන්න හම්බ වෙන්නෙ, සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ නමක් ලෝකයාට හෙළිදරව් කිරීමෙන් ම යි. කිසිම මනෝවිද්‍යාඥයකුට උඩුහිත යටිති කිව්වත් මෙක් අහුවෙන්නෙ නෑ. කොන්ෂස්නස් කියනවා සබ්කොන්ෂස්නස් කියනවා අහුවෙන්නෙ නෑ. ඔය විඤ්ඤාණවල් දෙකක් නෑ. බුදුහාමුදුරුවෝ එක මොහොතක තියෙන එක විඤ්ඤාණයක් ගැනයි කියන්නෙ. එක්කෝ

එක්බවින් විඤ්ඤාණයක්. එක්කෝ සොතවිඤ්ඤාණයක්. එක්කෝ සාණවිඤ්ඤාණයක්. එක්කෝ ජීවිතවිඤ්ඤාණයක්. එක්කෝ කායවිඤ්ඤාණයක්. එක්කෝ මනෝවිඤ්ඤාණයක්. සිත් දෙකක් එක පොදියට නෑ. එකක් පසු එකක්. එකක් පසු එකක් හරියට වික්‍රපටිය වගේ ම යි. අපි එදිනෙදා ජීවත් වෙනවා කියන්නේ සිතමා තිරේ දිගහැරෙන වික්‍රපටිය බලනව වගේ. අපි එදිනෙදා ජීවිතයෙන් වික්‍රපටියක් දිගහැරගෙන ඉන්නව. ඒකට තමයි, අපි ඇලුණේ. ගැටුණේ. රැවටුණේ. එව්වරයි.

මනෝවිඤ්ඤාණය ගැන කියන කොට **“තිණ්ණං සංගති එස්සො”** අන්න මනෝසම්පස්සය තමයි එතන වුණේ. මනෝසම්පස්සයෙන් උපන් වේදනාව තමයි, ආවේ. නේ ද? දැන් ඉතින් බලාගෙන ගියාම අර දේවදහ සුත්‍රයේ අර පුරුෂයා කල්පනා කරනවා, මේ මනුස්සයා එක එක අය එක්ක හිතා වෙව් කථා කර කර ඉන්නවනේ. හිතේ දොම්නස් හදාගන්නව. අන්න **“මනොසම්පස්ස පච්චයා”** වෙදනා නේ. **“යං වෙදෙති තං සඤ්ජානාති”** විදින දේ ගැනයි හැදිනීම. **“යං සඤ්ජානාති තං විතක්කෙති”** විදගන්න දේ ගැන සංකල්ප මවනවා. **“මේ විදියට ඉඳල හරි යන්නේ නෑ, කියන්නවත් ඕන”** කියල හිතනව. ඊට පස්සේ හිතනව, නෑ, ඕන් නෑ. එහා. කියල අතහරිනව. දැන් ප්‍රශ්නයක් නෑ. බලන්නකෝ බුදුහාමුරුවෝ මේ දේවල් ලස්සනට කියල දෙන හැටි නේ. මේ ව්‍යවහාරික ලෝකයෙන් මනුෂ්‍යයා මේක තේරුම් ගන්න ඕන. ධර්මය කියන්නේ හරි ශ්‍රේෂ්ඨ දෙයක්. ධර්මය ම තමයි, ලෝකයාට ශ්‍රේෂ්ඨ. ධර්මය දන්නැත්නම් මොන තරම් අතර මං වීමක් ද? පළඟැටියෝ නේ ද? අපි ධර්මය දන්නේ නැත්නම් එළිය වැටිව්ව පැත්තට ම

ගිනිකන වැටිල ඇදීගෙන යනව. පිච්චිලා මැරෙණවා. ඔන්න ඕකයි, ඔතන තියෙන්නෙ. “යං විතක්කෙති තං පපඤ්චෙති” විතර්කණය කරන්නේ යමක් ද එය ප්‍රපංච කරයි. අන්න ප්‍රපංචය. ප්‍රපංචය කියල කිව්වෙ මොකේට ද? විතර්කයන් තණ්හා දිට්ඨි මාන වශයෙන් ග්‍රහණය වෙලා. දැන් කල්පනා ජාලයක පැටලිලා ඉන්නෙ.

මේ කල්පනා ජාලය විසින් තමයි, දැන් පුද්ගලයා මෙහෙයවනු ලබන්නෙ. “තතො නිදානං පුරිසං පපඤ්ච සඤ්ඤා සංඛා සමුදාවරන්ති.” සංකල්පනා විසින් පුද්ගලයාව මෙහෙවනව. නිදාගන්න ගියත් කල්පනා වෙනවා නිදාගන්න ඕන වුණත් අනේ නින්ද යන්නෙ නෑ. දැන් සංකල්පනාව විසින් එයාව ඇහැරෝල තියාගෙන ඉන්නව. හරි අවුලක් නෙ මේ කරගත්තෙ, මේ සංසාරෙ. “අතීතානාගත පච්චුප්පන්නෙසු මනෝවිඤ්ඤෙයොසු ධම්මෙසු” ඔන්න ඔහොමයි, එතන ඉවර වෙන්නෙ. ඇ. අතීත, අනාගත, පච්චුප්පන්න මනෝ විඤ්ඤෙය ධර්ම. අතීතෙ තිබුණෙ මෙහෙමයි. ඒක දිගට තියාගන්න ඕන, කියල අතීතෙන් එනව. අනාගතේ මෙහෙම දෙයක් මං බලාපොරොත්තු වෙනව. ඒක මෙහෙම තියාගන්න ඕනැයි කියල හිතනව. පච්චුප්පන්නෙන් එක එක එව්ව එනව. ඒවත් තියාගන්න ඕන කියල හිතනව. මේ අතීත අනාගත දෙකින් එන්නෙන් පච්චුප්පන්නයේ ම (මේ මොහොතෙ බව) දැනගන්න. දැන් හරි මහන්සියි. උපායාස බහුලයි. අපි වක්ඛුච්ඤ්ඤෙයා ධර්ම වලින් පටන් අරන් නේ, හැමදාම කථා කරල ඉවර කරන්නෙ. අද මනෝවිඤ්ඤෙයා පැත්තෙන් කථා කළා. මොක ද මනස අමතක කරල තමයි අපි බොහෝ විට කථා කරන්නෙ.

දැන් එතකොට මේ සියලු දේ ප්‍රශ්න වුණේ වෙනනාමය මැවිල්ලක් හැටියට බව ඉතාමත් පැහැදිලියි නේ ද? ඔයිට වඩා මොන සසරක් ද? සංඛාර කිව්වෙ එය මවන එව්වට තමයි. සබ්බසඛ්ඛාර සමථ කියල නිවනට කිව්වෙ ඔය මැවිල්ල ඉවර වෙන එකට තමයි. ඒ නිසා මේ මැවිල්ල ඉවර කරගන්න අපි දැනගන්න ඕන. අපි පුහුණු වෙන්න ඕන. ටික ටික පුහුණු වෙන්න ඉගෙන ගන්න එකත් ටිකක් කියල දෙන්න ඕන. දැන් මට සිදුවෙමින් තියෙන්නෙ මොකක් ද මේ වෙලාවෙ. අපි කාටත් එක්කො ඇහැට පේනවා. එක්කො කනට ඇහෙනවා. නාසයට ආඝ්‍රාණයක් දූනෙනවා. එක්කෝ දිවට රස දූනෙනවා. එක්කෝ කයට ස්පර්ශ දූනෙනවා. එක්කෝ මනසට සංකල්ප මතු වෙලා එනව. එහෙනම් අපට වෙසෙස් නුවණින් වැඩ කරන්න තිතරෝම ඕන කරන එව්ව ලැබෙණවා. තියෙන්නෙ මොකක් කරන්න ද? මේ හිත මම හැදුව ද. නෑ නේ ද. හේතුඵල වශයෙන් හැදුනා නේ. හිතකින් නේද අපි අත්දැකීම් ලැබුවෙ. හිතකින් අපි අත්දැකීම් ලැබුවෙ. එතකොට අත්දැකීම් ලැබුණා කියන්නෙ හිතක් පහළ වුණා. සිතක් පහළ වුණා කියන්නෙ අත්දැකීම් ලබනවා කියන එකයි. මේ සිත සිත්මාත්‍රයක් පමණයි කියල අපිට පේන කොට දැකීමක් කියල මෙනෙහි කරගන්නොත් මොක ද වෙන්නෙ. දැකීමක් වෙනවා. පේන දේ ගැනසිතිවිලි මවන්නෙ නැහැ අපිට ඒක අත්දැකීමක් විතරයි. හැබැයි මේක නියම තැන නෙමෙයි. නියම තැන ඉන්න නම් මම දකිනවා කියන එක ඉවර වෙන්න එපායැ. මම දකිනවා කියන කොට දකින මමත් ඉන්නව දකින දෙයත් තියෙනව. මම දකිනවා, මට පෙනෙනවා නම් අත්දැකීම් සමුදය වෙලා ඉවරයි. දකින කොට

ම ඡන්දරාගයට වැටිල ඉවරයි. තණ්හා උපාදාන භව ඇවිල්ලා ඉවරයි. දකින කොට අරමුණු වලට භය වෙන්න ඕනිනැ. මෙනෙහි කළයුතු ක්‍රම වේදය දැනගෙන අරමුණු ලැබෙණ කොට අපි මෙහෙම මෙනෙහි කරනවා. රූපයක්, සද්දයක්, ගන්ධයක් රසයක්, ස්පර්ශයක්, සිතිවිල්ලක් කියල මෙනෙහි කරනව. බොහොම සරළ ක්‍රමයක්. දැන් ආභාරයක් ගන්න කොට ම මේ ව්‍යංජනය රසයි කියල හිතෙනවා. දන්නේ ම නැතුව අමතක වෙලා එහෙම කෙරෙනවා. කමක් නැ. ආභාරයට ගන්න දේ රසයි කියන සංඥාව ඇති වෙයි කියල කලින් ම දැනගෙන ඉන්නවා. දැන් එතකොට මොක ද වෙන්නේ. අරමුණුත් එක්ක එන තමන්ගේ හිත හිතක් හිතක්... කියල කලක් මෙනෙහි කළාය කියල හිතමු. සතියක් දෙකක් තුන හතරක් පහක්. මොක ද වෙන්නේ එතකොට. අරමුණු ගැනෙන තමන්ගේ හිත දකින කොට ම හිත ම මතක් කරල දෙනවා, ඔබ දැන් මෙහෙම වැඩ පිළිවෙළක් ගෙනියන්නේ. සිහියෙන් යුක්ත වෙන්න කියල මනස මතක් කරල දෙනවා. අන්න සතිය අවදි වෙන හැටි. මුලින් මුලින් සතිය අවදි වෙන්නේ නැ. පහුවෙලා මතක් වෙන්නේ. දැන් මනස මතක් කරල දෙනව වරද්ද ගන්නයි හදන්නේ කියල. දැන් මේ විදියට සරළ පුහුණුවක් කරගෙන යන කෙනකුට හිතෙන්න පුළුවන්, රාත්‍රියේ නිදාට ගිහිල්ල උදේ ඇහැරෙන කොට මේ පුහුණුව ඔක්කොම හේදිලා ගිහිල්ල වගේ තියෙයි කියල. නැ. එහෙම වෙන්නේ නැ. ඇහැරෙන කොට ම මම මෙහෙම දෙයක් පුහුණු වෙමිනුයි ඉන්නේ කියන බව මතක් වෙනවා. අන්න අපිට සතිය අවදිවන්න පටන් ගන්න හැටි. මෙනෙහි කරන්නේ මොකක් ද? අපි මේ ජේනව ඇහෙනව

කියල කියන්නෙ මොකක් ද? සිත් පහළ වීමයි. මේ හිත් මං
 හැදුවා නොවෙයි. හේතුඵල වශයෙන් සකස් වුණා. සිත් පහළ
 වෙනකොට මට මොකක් ද, වෙන්නෙ. දැන් මම මෙනෙහි
 කරන්න පටන් ගන්නවා. ජේනවා, ඇහෙනවා එහෙම
 නැත්නම් රූපයක් සද්දයක් ආදී වශයෙන්. එහෙම නැත්ත තව
 පුළුවන් තව ටිකක් සියුම් විදියට පෙනෙනවා, ඇහෙනවා,
 ආඝ්‍රාණ දැනෙනවා, රස දැනෙනවා ආදී වශයෙන් මෙනෙහි
 කරන්න පුළුවන්. දැන් අපි පාලේ බැහැල යනකොට වැඩියෙන්
 තියෙන්නෙ ඇහැටයි කනටයි නෙ. ඔක්කොම මෙනෙහි කරන්න
 බෑ. හමුවෙන මට්ටමෙන් අහුවෙන මට්ටමෙන් මෙනෙහි
 කරනවා. දැන් අපිට මේක වැඩෙනවා. අභ්‍යාස වෙනව. මේ
 සිතේ මොනව ද තියෙන්නෙ. විඤ්ඤාණ නාමරූප. මේක මං
 හදපු එකකුත් නෙමෙයි. ඔබ හැදුව දේකුත් නෙමෙයි. විඤ්ඤාණ
 නාමරූප. මේ විඤ්ඤාණ නාමරූප කිව්වෙ මොනව ද. තව
 ටිකක් ගැඹුරට ගියාම උපාදානස්කන්ධ. තාම අනිත්‍යතාව
 මෙනෙහි කළේ නෑ. මේ හේතු ඵල ක්‍රියාවලියක් බව හොඳට
 තේරුම් ගන්න. මෙහෙම මෙනෙහි කරන කෙනා ජේනකොට
 ඇහෙනකොට අන්තිමට අනිත්‍යයි කියල මෙනෙහි කරන්න
 පටන් ගන්නවා. එහෙම මෙනෙහි කරලා අභ්‍යාස වෙන කෙනාට
 සිත් සමුදය වෙන විට ම අහු වෙනවා. ඒ විදියට සමුදය
 වෙනකොට දැන් තමන් ධර්මය තුළින් දන්නවා මා තුළ මැවෙන
 නාමරූප ලෝකයයි මේ මැවෙන්නෙ කියල. මා තුළ මැවෙන
 අත්දැකීම් ලෝකය මිසක් මේ බාහිරට ප්‍රකේෂණය කරල
 දකින්න දෙයක් නොවෙයි කියල අවබෝධ වෙන්න පටන්
 ගන්නව. දැන් අපි හිතමු අපිට මේ බණ කියන බණ අහන

වෙලාවේ ඊට බාධා වන අමිහිරි අත්දැකීමක් අපට ලැබෙමින් තියෙනවා. ඒ රතිඤ්ඤා පුපුරන හඬ. මේක මේ බණට අයිති කාරණාවක් හැටියට දැනගන්න. එතකොට ඒ රතිඤ්ඤා පිපුරුවෙන් දම්දෙසුම වෙනුවෙනුයි කියල දැනගන්න. එතකොට අපිට තරහ යන්නේ නෑනේ. අද දවසෙ හැටියට ළමයින්ට රතිඤ්ඤා පත්තු කරන්න ඕන කියල හිතෙනවා. ඒ අයගේ අහිංසක සතුට ඒකයි. මන් දන්නේ නෑ වැඩිහිටියෝ ද ඒක කරන්න කියල. ඒත් වරදක් කියන්න බෑ. නමුත් අපට ඒ වැඩේට සමාවක් දෙන්න පුළුවන් කියල හිතෙනවා. අපේ හිත සමාව දෙනවා. සමාව දෙන්නත් පුළුවන්. මොක ද නාමරූප අත්දැකීම් ලෝකයක් එක්ක කේන්තියක් ඇති කරගන්න දන් අපට ඕන නෑ. ඕන්න ඔහොමයි, මේ ගමන දියුණු වෙන්නේ. එබඳු අයගේ සිතේ සමාධි ගුණය දියුණු වෙනවා. සමාධිචිත්තයයි ප්‍රඥාවයි දෙක හුවමාරු වශයෙන් එකිනෙකට ප්‍රත්‍ය වෙමින් උපකාර වෙනවා.

දන් ඒ නිසා මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්යට මෙහි ඇති සම්බන්ධය අපි දකින්න ඕන. මේ දැක්මෙන් යුක්ත එක්කෙනා පටිච්චසමුප්පන්න බවයි දකින්නේ. පටිච්චසමුප්පන්නවයි මේ අත්දැකීම් සමුදය වෙන්නේ කියල දකිනවා. එහෙම දකිනකොට මේ සම්මාදිට්ඨිය නිසා කාම, ව්‍යාපාද, විහිංසා සංකල්ප බුර බුරා පැන නගින්නේ නෑ. අන්න දෙවන මාර්ගාච්චය වන සම්මාසංකල්පය ආවා. ඒ වෙනුවට නෙක්ඛම්ම, අව්‍යාපාද, අවිහිංසා සංකල්ප තමයි ඇති වෙන්නේ. නෙක්ඛම්ම කියන්නේ කාමයෙන් මිදියයුතුය කියන කල්පනාව. අව්‍යාපාද, අවිහිංසා කියන්නේ මෙමත්‍රියයි කරුණාවයි. ළමයි රතිඤ්ඤ පත්තුකරන්න

ආසයි. දැන් ඊ දොළහ වෙනකම් බලාගෙන ඉන්න බැරි හිඤ දැන් ඉදම්ම ටික ටික පත්තු කරනවා. ඒ අය කෙරෙහි කරුණාවෙන් හා මෙමත්‍රියෙන් අපි හිතනවා. ඒ නිසා අපිට එය ප්‍රශ්නයක් කර නො ගෙන අතහැරීමට පුළුවන් වෙනවා. අන්න නෙක්බම්ම, අව්‍යාපාද, අවිහිංසා සංකල්ප ජීවිතේ අපි වඩනවා. “සම්මාදිට්ඨිස්ස සම්මා සඛිකප්පං පහොති” සමයක්දෘෂ්ටිය ඇති කෙනා නිවැරදි කල්පනයෙහි සමත් වෙනවා. සමයක් සංකල්පනයෙහි සමත් කෙනා නිවැරදි වචනයෙහි සමත් වෙනවා. “සම්මා සඛිකප්පස්ස සම්මා වාචා පහොති” කවු ද ඕයි අපි මේ බණ කියන වෙලාවේ රතිඤ්ඤ පත්තු කරන්නෙකියලා අපි ගෝඨිදාන්ත යන්නෙ නෑ. දැන් නම් නියම බණක් යන්නෙ අෑ. රතිඤ්ඤත් එක්ක දැන් නියම ප්‍රායෝගික බණක් යන්නෙ. දැන් අපි ගෝඨි දාන්ත යන්නෙ නෑ. අපි ඒ අවස්ථාවට සමාව දීල තියෙනව. අපිට පුළුවන් ඒ සමාව දෙන්න. අපි දන්නවා වචනෙන් අපි හතරාකාරයක වැරදි කරනවා. මෙතෙක් ඒ වැරදි අපි මුහු කරගන්නෙ නෑ. “සම්මා වාචස්ස සම්මා කම්මන්තං පහොති.” නිවැරදි වචනයෙහි සමත් කෙනා නිවැරදි ක්‍රියාවෙහි සමත් වෙනව. මොකුත් වචනෙන් කියන්නෙ නෑ වගේ ම, එළියට ගිහිල්ල රතිඤ්ඤ පත්තු කරන අයගෙ කණ මිරිකල එන්න ඕන කියල හිතන්නෙත් නෑ. ප්‍රාණසාත, අදත්තාදාන, කාමමිත්‍යාවරෙ කෙරෙන්නෙ නෑ. “සම්මා කම්මන්තස්ස සම්මා ආජීවං පහොති” නිවැරදි ක්‍රියා ඇති කෙනා නිවැරදි ආජීවයෙහි සමත් වෙනව. අනෙක් කෙනකුට අවැඩක්, අලාභයක්, පාඩුවක් සිදු කරල තමන්ගෙ දිවි පැවැත්ම සලස ගන්න යන්නෙ නෑ. සම්මා ආජීවය සවිස්තරව කථා

කරන්න තියෙන කාරණාවක්. ඔපමණකින් ඇති, ඇ. කරුණු පහක් මෙනෙහි ආවා නෙ. මාර්ගාචාර පහක්. දැන් අපි මේ දැනගන්න සම්මාදිට්ඨිය මොන සම්මාදිට්ඨිය ද? අර කලින් මතක්කරපු කම්මස්සකතා සම්මාදිට්ඨිය නෙමෙයි. දැන් අපි කථා කරපු සම්මාදිට්ඨිය කොහොම සම්මාදිට්ඨියක් ද? **“අරියා අනාසවා ලොකුත්තර මග්ගච්චා”** ආර්ය වූ සම්මා දිට්ඨියක්. ආසුචයන් අඩු වෙන, ආසුචයන්ගෙන් මිඳෙන සම්මාදිට්ඨියක්. ලොකෝත්තර මාර්ගාචාරයක් වෙන විදියට සම්මාදිට්ඨිය ඇති වුණා නම් වාචා කම්මන්ත ආජීව හොඳින් සකස් වෙනව.

මේ අංග පහ සකස් වූ කෙනාට සම්මා වායාමය ඇති වෙනවා. අන්ත වැයම සම්බන්ධ වෙනවා. වායාමයෙන් මෙ කී අංග පහ තමයි, දියුණු වෙන්නෙ. අපි සතර සමයක් ප්‍රධාන කියල නෙ කියන්නෙ. අකුශලයට දැන් යන්න තියන්නෙ නෑ. අපි දන්නවා මෙනෙහි සංසිද්ධිය. මේ මනසේ ක්‍රියාකාරිත්වය, හේතු ඵල සම්බන්ධතාව දන්නවා දැන්. ඒ නිසා මං මනසට යට වෙලා කටයුතු කරන්න යන්නෙ නෑ. ඒ නිසා අකුශලය වළකිනව. කුශලය පිබිඳෙනව. ඇති වෙලා තියෙන අකුසලයන් නැතුව යනවා. නො තිබිවිච කුසලයන් මතුවෙන්න පටන් ගන්නවා. සමයක්ප්‍රධාන හතර බෙදෙන්නෙ ඵහෙම නෙ. සතිය වායාමයන් ඵක්ක යනවා. සතිය කියන්නෙ සිතිය නෙ. දැන් මේ අත්දැකීම් ලබන කොට මං ඉස්සර මොකද කළේ. රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බ, ධම්ම ලැබෙණ කොට සිතිය ගමන් කළේ කෙළෙස් පැත්තට. ඵහෙම වෙනකොට වැඩුණේ මොකක් ද? නිවරණ නේ. කාමච්ඡන්දය වැඩුණා. ව්‍යාපාදය වැඩුණා. ටීනමිද්ධිය වැඩුණා. උදාසීන කම. ඉතින් කුසලය ගැන කථා

කරන්නවත් කැමති නෑ. කුශලය ගැන කියන කොට ඇණුම් යනවා. ඒ ටීනමිද්ධ. උද්ධවචකුක්කුවච කියන නොසංසුන් කම වැඩුණා. විචිකිචිඡා කියන කුශලධර්මයෙහි සැකය වැඩුණා. කෙලෙස් පැත්තෙන් වැඩෙන්නෙ නීවරණ ධර්ම.

දූන් මම ධර්මය දැනගන්න පටන් ගන්නවා. අරමුණු ලැබෙණ කොට සිහියෙන් කටයුතු කරන්න දන්නව. එතකොට වැඩෙන්නෙ මොනව ද? සජ්ත බෝධාච්ඡග ධර්ම. සති, ධම්මච්චය, චිරිය, ජිති, පස්සද්ධි, සමාධි, උපෙක්ඛා. අන්න, ධර්මය කුසල් පැත්තට යනවා. සතිය හරියට වැඩ කරනවා නෙ. සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ තියෙනව කාය, වේදනා, චිත්ත, ධම්ම කියල හතරක්. මේ හතර ම තමයි, සාමාන්‍ය ලෝකවාචනාරයේ පුද්ගලයගෙ ජීවිතේ වැඩ කරන්නෙන්. කාය, වේදනා, චිත්ත, ධම්ම හතර වැඩ කළේ නීවරණ පැත්තෙන් යුක්තවයි. දූන් විදර්ශනා නුවණින් ලොව දකිනවා. ඒ නිසා කය දකින්නෙ වෙන විදියකට. කොහොම ද දකින්නෙ. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසත් කයක්. ඉරියව් පැවැත්වීමත් කයක්. කය පිළිබඳව සතිසම්පජ්ඣය වැඩ කරනව. කයෙහි අශුභය දකිනවා. ධාතු කොටස් වශයෙන් කය දකිනවා. මියගියාම කයේ තත්ත්වයත් දකිනවා. කයෙහි සමුදය, කයෙහි නිරෝධය දකිනවා. කය පිළිබඳ සිහිය ඤාණය පිණිසයි. සිහිය පිණිසයි. එතකොටයි කය ඇසුරු කර නො ගෙන උපාදානයෙන් මිදෙන්නෙ. කායානුපස්සනාව ඒ විදියයි. අපි කලින් මතක් කළා මේ සවිඤ්ඤාණක කයත් බාහිර නිමිතින් පිළිබඳව අහංකාර මමංකාර ඇතිවෙනව කියල. දූන් ඒ ස්වභාවය අඩු වෙන්න ගන්නව. තව කාරණාවක් මතක් කළොත්, කලින් හිත තිබුණේ

කය මගේ කියල නෙ. දෑන් අයිතිකාරය නෙමෙයි ඉන්නෙ. මේක හේතුවල නියාමයක් කියල අපි දැනගත්තා. මේ කය ගැන දෑන් අපි කොහොම ද, හිතන්න ඕන. බුදුරජාණන් වහන්සේ සදහන් කරනව හික්කුන් වහන්සේලා අමතල නායං කායො කුම්භාකං මහණෙනි, මේ කය නුඹලාගේ නො වේ. නාඤ්ඤෙසං අනෙකකුගේ ද නො වේ. අන්න සියලු මතවාද දෘෂ්ටි වලින් මිදී හේතුවල නියාමය දකින කොට පෙනෙන හැටි. පොරණෙමිදං හික්ඛවෙ කම්මං. අභිසඞ්ඛකං. අභිසංඤ්චකයිකං අතීතෙ මට රූප දකින්න ආසාව තිබුණා. ශබ්ද අහන්න ආශාව තිබුණා. ගඤ රස ස්පර්ශ ලබන්න ආශාව තිබුණා. ඒ අනුව මම වේතනා මැව්වා. අභිසංස්කරණය කර කර හිටිය. ඔය ඉන්න අතරේ මට මැරෙන්න සිදු වුණා. මළා. හැබැයි අකැමැත්තෙන් මරුණෙ. මැරුණත් පරණ පිණක් ඇවිල්ල මිනිහෙක් වුණා. දෑන් මට මිනිස් ඇඟක් ලැබිලා. ඒ ඇඟ මම යි කියල මං දෑන් රැවටිලා ඉන්නවා. මේකෙ හේතුවල සම්බන්ධතාව මට පෙනුනෙ නෑ. දෑන් ඔය විදියට ධර්මයෙන් පේන්න පටන් ගන්නවා. දැනුත් මේ සවිඤ්ඤාණක කයින් අත්දැකීම් ලබලා අපි වේතනාමය අභිසංස්කරණයන් නම් කරන්නේ භවය නතර වෙන්නෙ නෑ.

දවසක් මාලුඞ්ඤාපුත්ත හාමුදුරුවෝ බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට වැඩලා ස්වාමීනි, වියපත් මට කෙලෙස් නිම කරන්න කෙටියෙන් දහමක් දේශනා කරන්න, කියල ඉල්ලා හිටිය. මෙව්වර වයසට ගිහිල්ලා දෑන් මගෙන් ඉල්ලනවා, කෙලෙස් වලින් මිදෙන්න බණක්. එතකොට මං මොකක් ද මේ තරුණයින්ට කියන්නේ, කියල බුදුහාමුදුරුවෝ අහනව. උන්වහන්සේ එහෙම ඇහැව්වෙ මාලුඞ්ඤාපුත්ත හාමුදුරුවන්ට

ධේරුයක් දෙන්නයි, කියන එකයි, මගේ කල්පනාව. 'හරි ස්වාමීනි, මං ඉතින් වයසයි තමයි. ඒත් මට බණ ටිකක් කියන්න. මොකක් ද, බුදුරජාණන් වහන්සේ සදහන් කළේ. ඔබ අතීත රූප දෑකල තිබුණේ නැත්නම්, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ ලබල තිබුණේ නැත්නම්, මනසින් සංකල්ප මවල තිබුණේ නැත්නම් මතුත් මේ රූප ශබ්දාදිය ලැබේවා කියල පැතුමකුත් නැත්නම්, දැනුත් ඔබ ඒවා ලබන්නේ නැත්නම් ඔබට කැමැත්තක් රාගයක් ප්‍රේමයක් තියෙයි ද? නෑ ස්වාමීනි, එහෙම නම් නෑ, කිව්ව. දැන් එහෙනම් අපිට කොතන ද ඡන්දරාගය මැවෙන්නේ කියල අපි දැනගන්න ඕන, නේ. අපි අතීතෙන් මැව්වා. මතුත් ලැබේවා කියල මවනව. දැනුත් මවනව. මාලුඞ්කාපුත් හාමුදුරුවෝ අතීතෙන් මැව්වා. අනාගතෙන් පතනවා. දැනුත් මැවෙමින් ඉන්නේ. ඒක නේ උපදේශයක් අහන්නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ කල්පනා කරන්න කිව්වා ඔබට අතීතේ ලැබුණේත් නෑ. අනාගතේ ලබන්න කැමැත්තකුත් නෑ. දැන් ලබන්න ඕනකමකුත් නෑ. එහෙනම් ඔබට ප්‍රශ්නයක් තියෙනව ද? නෑ. ආත් එහෙම දැනගන්න. තවදුරටත් උන්වහන්සේ දේශනා කරනව මෙහෙම.

යතො බො මාලුඞ්කාපුත්ත දිට්ඨෙ දිට්ඨමත්තං හවිස්සති.
 මාලුඞ්කාපුත්ත දුට්ඨයෙහි දුටු පමණ වන්නේ ය. සුතෙ සුතමත්තං හවිස්සති ඇසුයෙහි ඇසූ පමණ වන්නේ ය. මුතෙ මුතමත්තං හවිස්සති නාහූය දිව කය තුනට ලැබෙණ මුතයෙහි මුතය පමණ වන්නේ ය. විඤ්ඤාතෙ විඤ්ඤාතමත්තං හවිස්සති සිතූනෙහි සිතූ පමණ වන්නේ ද, එහෙම නම්, **තතො ත්වං මාලුඞ්කාපුත්ත න තෙන ඔබ එයින් නො වන්නේ නම් එකල්හි ඔබ එහි නො පිහිටන්නේ ය.** මොකක් හරි ඒ අරමුණු වෙව්ව

එකට ඔබේ සම්බන්ධයක් නෑ. යතො ත්වං මාලුඛිකාපුත්ත න තෙන තතො ත්වං මාලුඛිකාපුත්ත න තත්ථ යම් කලෙක ඔබ අරමුණෙහි නො පිහිටන්නහු නම් ඔබ එතනත් නෑ. යතොත්වං මාලුඛිකාපුත්ත න තත්ථ, යම් භෙයකිත් මාලුඛිකාපුත්ත ඔබ එතන නැද්ද, තතොත්වං මාලුඛිකාපුත්ත නෙවිධ එකල්හි මාලුඛිකාපුත්ත ඔබ මෙතනත් නැත. න හුරං එතැනත් නැත. න උභයමන්තරෙන. ඒ දෙක අතරත් නැත. එසෙවන්තො දුක්ඛස්ස. මෙය ම දුකේ කෙළවරයි. ඔන්න දුකේ කෙළවර. දුන් හරි නේ. දුක මැවෙන්නෙ සලායතනිකව. ක්‍රියාකාරිත්වය පටිච්චසමුප්පන්නයි. අයිතිකාරයො නෑ. අපි මවා ගන්න එකයි කරන්නෙ. අයිතිකාරකම මවාගන්න ගිහිල්ල. අර දේවදහ සුත්‍රයේ නිදර්ශනයත් මතකයට ගන්න.

මාලුඛිකාපුත්ත භාමුදුරුවන්ට දුන් හරි සන්තෝසයි. උන්වහන්සේ වැඩ පිළිවෙළ දැන ගත්තා. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කෙටි භාෂිතයේ විස්තරාර්ථ උන්වහන්සේට වැටහුණා. සසර සකස් වෙන හැටි, සසර නිවෙන හැටි උන්වහන්සේගේ වැටහීම ගාථාවලින් දේශනා කළා. අපි පළවෙනි එක විතරක් තේරුම් ගනිමු.

රූපං දිස්වා සති මුට්ඨා පියනිමිත්තං මනසිකරොතො
සාරත්ත විත්තො වෙදෙති තඤ්ච අජ්ඣොසාය තිට්ඨති,
තස්ස වඩ්ඪන්ති වෙදනා අනෙකා රූප සමභවා
අභිජ්ඣා ච විභෙසා ච විත්තමස්සුපහඤ්ඤති
එවං ආචිනතො දුක්ඛං ආරා නිබ්බානන්ති චුච්චති.

රූපය දැකල සිහිය මුළා කරගන්නව. ප්‍රිය නිමිති මෙනෙහි කරනව. ඇලුණු සිතින් විදිනව. ඒක හිතින් අල්ලගන්නව. රූපය නිසා ඇතිවන නොයෙක් විදිම් ඔහුට වැඩෙනව. ඇලීමයි වෙහෙසයි ඔහුගේ සිත පෙළනව. මෙහෙම දුක් රැස් කරන කොට නිවන බොහොම ඇත යයි කියනව.

දැන් ප්‍රශ්නයයි පිළිතුරයි දෙක ම හම්බ වුණානෙ. හාමුදුරුවො සන්තොසෙට තමන් තේරුම් ගත් දේ ගාථාවලින් කිව්ව. ආයතන ඹක්කොම ගැන. ඒ රැස් කරන දුකේ මිදීම ගැනත් කිව්ව. උන්වහන්සේ වයසට ගියත් වැඩි කල් නොගොස් රහත් බවට පැමිණියා. පටිච්චසමුප්පාදය තේරුම් ගත්තොත් ගැටලුව සරළ වෙනව. පටිච්චසමුප්පාදය තේරුම්ගත යුත්තෙ මේ මොහොතෙ. දිට්ඨි සුත මුත විඤ්ඤාත නිමිති වල ඡන්දරාගය බැහැර කරනව නම් නො ගිලිහෙන නිවන ඒකයි. දිගට ම යන්න කැමති නම් එහෙම යන්න. සෝවත් වෙලා ගිහි ඕදාතවසන මට්ටමේ ඉන්න ඕන්නම් එහෙම ඉන්න. ඒත් කමක් නෑ. ඔහු නියත වශයෙන් සම්බෝධිපරායනයි. මේ ධර්මය බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයාට දේශනා කළේ අතිශය මහත් කරුණාවෙන් මෙමට්ටයෙන්. මේ ලෝකයා සක්කායදිට්ඨියට යටවෙලා ඉන්නව. මේ ගොඩ නැගෙන සිත් ප්‍රවාහය මමයි මගෙයි කියල හිතාගෙන ඉන්නව. මේ ප්‍රවාහය ප්‍රවාහයක් කියල දන්නෙ නෑ. රාශියක් කියල දන්නෙ නෑ. ඝන සංඥාවට වැටිල ඉන්නව. මේ අසරණ තැනින් පුද්ගලයාව ගලවා ගන්න බුදුහාමුරුවන් වහන්සේ ධර්මය දේශනා කළා. ඉතින් මෙන්න මේ දැක්ම පැහැදිලි කරමින් ම. හිතනව දැන් ධර්මානුශාසනාව යම් පරිසමාප්තියකට පත් කරන්න සුදුසු සන්ධිස්ථානයකට ආවා

ය කියල. මං දැන් ධර්මානුශාසනාව නිම කරන්නයි බලාපොරොත්තු වෙන්නෙ. අපේ මේ අවබෝධය අපි සෑම දෙනාට ම සක්කායදිට්ඨි නිරොධය කරල ඉදිරියටත් සක්කාය සමුදය වළක්වාගෙන කෙලෙස් වලින් හැකිතාක් මිඳෙන්න මාර්ගය විවර වීමක් ම වේවායි කියල කවුරුත් සාධු කියන්න.

හතයි නෙ කිව්වෙ, ආර්යමාර්ගයේ හතයි නෙ කිව්වෙ. මං සම්මාසමාධිය කිව්වෙ නෑනෙ. ඒක මෙහෙමයි. **සත්තිමෙ ධම්මා සමාධි සපරික්ඛාරා සඋපනිසා.** මේ මුල් මාර්ගාඩ්ග හත ම ආර්ය සම්මාසමාධියට උපනිඃශ්‍රය වෙනව. හොඳයි අපි එහෙම නම් මේ කාල සීමාවෙදි අපේ හිතේ ලෝභය ද්වේෂය වැඩුණේ නෑ. ඒවා අඩු වෙමින් යටපත් වෙමින් බැහැර වෙමින් අපේ සිත කුසලයෙහි පැවතුණා. ඒ නිසා අපි මේ මොහොතේ තථාගතයන් වහන්සේ නමක් ලොව පහළ වෙලා දේශනා කරන ධර්මයේ ගම්මිහිර සන්ධිස්ථානයක් අපගේ ශක්ති පමණින් පැහැදිලි කිරීමටයි මේ මහන්සි ගත්තෙ. මං කියන්නෙ නෑ සැරියුත් හාමුදුරුවන් වහන්සේ ආනන්ද හාමුදුරුවෝ දේශනා කරන්නා සේ පිරිපුන්ව මම බණ කිව්වයි කියල. මට එහෙම හයියක් නෑ. නේද?. ඒකත් දැනගන්න. බුද්ධ පරිනිර්වාණය සිදු වෙලා සහශ්‍රක දෙක හමාරක් පහු වෙච්ච මේ කාලෙ මෙපණකින් වත් ධර්මය අල්ල ගන්න පුළුවන් නම්, ඒකත් මහත් වූ ආශීර්වාදයක්. අන්න ඒක නිසා අපි මේ ඇති කරගත්තා වූ අවබෝධය පුණ්‍ය ශක්තිය, තමන් නමින් මිය පරලොව ගිය යම් ශ්‍රෝති හිතෙහි කොටසක් වෙත් නම් ඒ හැමටත් මේ ධර්මාවබෝධය හැකිතාක් ඉක්මණින් ලබා ගන්න ශක්තිය ධෙරියය වේවා කියල ඒ අයට පුණ්‍යානුමෝදනා කරන්න.

ලෝකය ශාසනය ආරක්ෂා කරන දෙවි දේවතාවරුන් ඉන්නව නම් ඒ අයටත් පුණ්‍යානුමෝදනා කරන්න ඕන. දෙව්වරු මේ ලෝකය සුගතියක් කියල එන්න කැමැත්තක් තියෙනව නම් ඒ අය මෙහෙ එන්නෙ ශ්‍රද්ධාව ස්ථිර කරගන්න මගක් තියෙනව නම් පමණයි. අන්න ඒ නිසා ඒ අයට පින් දෙන්න ඕන. දෙවියෝත් මේ පුණ්‍යානුමෝදනාව ලබනවා සැපතට පත් වෙතො ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් නිර්වාණාවබෝධය ම සලසා ගනිනවා කියල සාධු කියල දෙවියන්ට පින් දෙන්න. සෑම දෙනාට ම මේ ජීවිතයේ දී හැකි තාක් මේ සද්ධර්ම මාර්ගය වඩාගෙන කටයුතු කරන්න, නිර්වාණ මාර්ගය තහවුරු කරගන්න, පුළුවන් නම් පිරිපුන් කරන්න, ශක්තිය ධෛර්යය වේවා කියල සාධු කියන්න.

ආකාසට්ඨා ච භූමිමට්ඨා දෙවානාගා මහිද්ධිකා
පුඤ්ඤං තං අනුමොදිතො චිරං රක්ඛන්තු සාසනං.

සබ්බෙ සත්තා භවන්තු සුඛිතත්තා.